O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №
280209

Shu aziz Vatan — barchamizniki

O'ZBEKISTON OVOZI

IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETA

• 2009-yil • 14-fevral • Shanba • 19-20 (27.981) • www.uzbekistonovozi.uz • 1918-yil 21-iyundan chiqa boshlagan

«Ўтган йил мобайнида юртимизда 661 мингга яқин, жумладан, кичик бизнес соҳасида — 374 мингта, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасида — қарийб 220 мингта, касаначилик ҳисобидан эса — 97 минг 800 та янги иш ўрни яратилди».

МАМЛАКАТИМИЗНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА ЯНГИЛАШНИ ИЗЧИЛ ДАВОМ ЭТТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Президент Ислом Каримовнинг 2008 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2009 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Вазирлар Маҳкамасининг бугунги кенгайтирилган йиғилишидан асосий мақсад — мамлакатимизда 2008 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш бўйича амалга оширилган ишларга якун ясаш ҳамда 2009 йил иқтисодий дастурининг энг муҳим устувор йўналишларини белгилаб олишдан иборат.

Авваламбор, шуни айтиш керакки, жорий йилда ўз олдимизга қўйган янги вазифаларни мураккаб бир вазиятда, яъни, дунёдаги деярли барча мамлакатларнинг иқтисодиётига ўта кескин таъсир кўрсатаётган жаҳон молиявий ва иқтисодий инқирози билан боғлиқ бир шароитда амалга оширишга тўғри келади.

Маълумки, 2008 йилда бошланган бу инқироз ҳозирги вақтда кўплаб ривожланган ва ривожланаётган мамлакатларни тобора кенг ва чуқур қамраб олмоқда. Бу эса ишлаб чиқаришнинг пасайишига, ишсизликнинг ўсиши, аҳоли ҳаёт даражасининг ёмонлашувига олиб келмоқда, бир сўз билан айтганда, бу инқироз кўп жиҳатдан оқибатини олдиндан билиб бўлмайдиган даражада жиддий тус олмоқда.

Иқтисодиётимизнинг жаҳон хўжалик ва иқтисодий-молиявий тизимига интеграциялашув жараёни тобора чуқурлашиб бораётганини инобатга оладиган бўлсак, жаҳон молиявий инқирози, аввало унинг оқибатлари бизга ҳам салбий таъсир кўрсатаётгани ҳақида гапириб ўтиришнинг ҳеч қандай зарурати бўлмаса керак, деб ўйлайман.

Бундай таъсир, авваламбор, умуман дунё бозоридаги талаб ва нархларнинг кескин тушиб кетишида ва табиийки, мамлакатимиз экспорт қиладиган маҳсулотларнинг муҳим турларига нисбатан ҳамда экспортга йўналтирилган етакчи тармоқлар ва улар билан боғлиқ турдош корхоналар фаолиятида намоён бўлмоқда. Бу эса, ўз навбатида, бутун иқтисодиётимизнинг мутаносиб ва самарали ривожланишига салбий таъсир кўрсатмоқда, кўзда тутилган лойиҳаларни амалга ошириш, ўз олдимизга қўйган мақсадларга эришиш йўлида кўплаб муаммоларни туғдирмоқда.

Мухтасар айтганда, ўтган йил биз учун, биринчи навбатда мамлакатимиз меҳнаткашлари учун ғоят мураккаб ва оғир бўлди. Лекин юзага келган барча муаммо ва қийинчиликларга қарамай, халқимизнинг фидокорона меҳнати ва амалга оширилган тадбирлар эвазига 2008 йилда иқтисодиётимизнинг нафақат барқарор фаолият кўрсатишига, балки унинг юқори ўсиш суръатларини изчил таъминлашга эришдик.

2008 йилда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 9 фоизни, саноатда 12,7 фоизни, жумладан, истеъмол товарлари ишлаб чиқаришда 17,7 фоизни ташкил этди, хизмат кўрсатиш ҳажми 21,3 фоизга ўсди.

Иқтисодиётнинг бошқа муҳим тармоқлари ҳам барқарор суръатлар билан ривожланди: қурилиш — 8,3 фоиз, транспортда юк ва йўловчи ташиш ҳажми — 10,2 фоиз, савдо соҳаси — 7,2 фоизга ўсди. Қишлоқ хўжалигида 4,5 фоиз ўсишга эришилиб, 3 миллион 410 минг тонна пахта хомашёси тайёрланди, 6 миллион 330 минг тонна ғалла, шу жумладан, 6 миллион 145 минг тонна буғдой етиштирилди.

Давлат бюджети ортиғи билан бажарилди, кўзда тутилган дефицит ўрнига ялпи ички маҳсулотга нисбатан 1,5 фоиз миқдорида профицитга эришилди. Пухта ўйланган қатъий пул-кредит сиёсатини изчил олиб бориш туфайли инфляцияни кўзда тутилган прогноз кўрсаткичлари чегарасида, яъни йиллик 7,8 фоиз даражасида сақлаб қолишга эришилди.

Шу ўринда мамлакатимизда меҳнатни рағбатлантириш, иш ҳақини кўпайтириш ва аҳоли даромадлари ўсишини таъминлашга қаратилган сиёсатни амалга ошириш бўйича қўлга киритилган натижалар ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

2008 йилда ўртача иш ҳақи бюджет ташкилотларида 1,5 баробардан зиёд, бутун иқтисодиёт бўйича эса 1,4 баробар ошди. Натижада ўтган йили ўртача иш ҳақи миқдори 300 АҚШ долларидан ортиқ бўлди. Аҳолининг реал даромадлари эса йил давомида жон бошига 23 фоиз кўпайди.

Жорий 2009 йилни оладиган бўлсак, ўртача иш ҳақи миқдорини бюджет соҳасида — ва шунга мос равишда хўжалик юритувчи субъектларда ҳам — 1,4 баробар ошириш кўзда тутилмоқда. Инфляциянинг ўсиш кўрсаткичини 7-9 фоиз даражасида сақлаб туриш мўлжалланмоқда.

Ташқи бозорда конъюнктуранинг ёмонлашувига қарамасдан, 2008 йилда ташқи савдо айланмаси 21,4 фоизга ошди, айни вақтда товарлар ва хизматлар экспорти 28,7 фоизга ортди. Натижада ташқи савдо балансида ижобий сальдо ҳажми сезиларли даражада ўсди. Бу эса ишончли тўлов баланси ва иқтисодиётимиз барқарорлигининг муҳим кўрсаткичи бўлиб хизмат қилмоқда.

Ташқи савдо таркибида чуқур ижобий ўзгаришлар рўй бермоқда. Кейинги йиллар мобайнида экспорт таркибида рақобатдош тайёр маҳсулот салмоғининг барқарор ўсиш тенденцияси ва хомашё етказиб берувчи тармоқлар маҳсулотлари улушининг камайиб бораётгани яққол кўзга ташланмоқда. 2008 йилда умумий экспорт ҳажмида хомашё бўлмаган товарларнинг улуши 71 фоиздан зиёдни ташкил этди. Айни вақтда Ўзбекистон учун анъанавий экспорт хомашёси бўлган пахта толасининг бу борадаги улуши 2003 йилдаги 20 фоиздан 2008 йилда 12 фоизга тушди.

Таъкидлаш керакки, ташқи савдо муносабатларимиз географияси, аввало, ривожланиб бораётган Осиё қитъаси бозорлари билан савдо айланмасининг ўсиши ҳисобидан сифат жиҳатидан ўзгармоқда.

Бу кўрсаткичларнинг барчаси, аввало, экспорт таркибида юқори қўшимча қийматга эга бўлган рақобатдош тайёр маҳсулот улушининг изчил ошиши, биринчи навбатда, иқтисодиётимизнинг ўсиб бораётган салоҳияти ва имкониятларидан далолат беради. Шу билан бирга, бундай ҳолат экспортимизнинг хомашё ресурслари нархи тез-тез ўзгариб турадиган жаҳон бозори таъсирига боғлиқлигини камайтиришда муҳим йўналиш бўлиб хизмат қилади.

Жаҳон иқтисодий инқирози давом этаётган ҳозирги шароитда бундай ўзгариш айниқса муҳим аҳамиятга эга. Нега деганда, бугунги кунда экспорт асосан хомашё етказиб беришдан иборат бўлиб, дунё бозоридаги нарх-наво ўйинларига ҳаддан ташқари боғланиб қолаётгани айрим мамлакатларда валюта тушумларини камайтирадиган, молиявий барқарорликнинг ёмонлашувига олиб келадиган, иқтисодиётни издан чиқарадиган жиддий факторга айланмоқда.

Бизнинг кейинги йилларда экспорт соҳасида қўлга киритган ютуқларимиз, аввало, мамлакатимиз иқтисодиётини тубдан таркибий ўзгартириш ва диверсификация қилиш, қисқа муддатда биз учун мутлақо янги, локомотив ролини бажарадиган тармоқларни барпо этиш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш дастурларини амалга ошириш, замонавий бозор инфратузилмасини шакллантириш борасида ўз вақтида бошланган, чуқур ўйланган ва узоқ истиқболга мўлжалланган ишларимизнинг натижаси, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Мамлакатимизда таркибий ўзгаришларни изчил амалга оширишда қулай инвестиция муҳитининг яратилгани асосий омил бўлиб келмоқда. 2008 йилда иқтисодиётни ривожлантириш учун барча молиявий манбалар ҳисобидан 6,4 миллиард АҚШ доллари миқдорида инвестиция жалб этилди. Бу 2007 йил билан таққослаганда, 28,3 фоизга кўп бўлиб, ялпи ички маҳсулотга нисбатан инвестициялар ҳажми 23 фоизни ташкил этди. Ўзлаштирилган барча инвестицияларнинг 50 фоизга яқини ишлаб чиқаришни модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлашга йўналтирилганини таъкидлаш даркор.

(Давоми 2-3-бетларда)

13 февралда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йилда республиканинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2009 йилда иқтисодиётни барқарор ривожлантиришнинг энг муҳим устувор вазифаларига бағишланган мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маъруза қилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

Давлат раҳбарининг маърузасида мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастури изчил амалга оширилиши натижасида иқтисодий ўсишнинг юқори, барқарор ва мувозанатлашган суръатлари ва макроиқтисодий барқарорлик тенденциялари мустаҳкамланаётгани, иқтисодиёт таркибини тубдан ўзгартириш, уни диверсификациялаш ва модернизация қилиш, аҳоли бандлиги ва фаровонлигини ошириш бўйича узоқ муддатли масалаларни ҳал этишда ижобий силжишлар таъминланланаётгани алоҳида таъкидланди.

2008 йил якунлари бўйича республика ялпи ички маҳсулоти 9 фоизга, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 12,7 фоизга, қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштириш ҳажми 4,5 фоизга, қурилиш ишлари ҳажми 8,3 фоизга, хизматлар ҳажми 21,3 фоизга ўсди. Давлат бюджети профицит билан ижро этилди, инфляция даражаси прогноз кўрсаткичдан ортиқ бўлмади.

Фаол инвестиция сиёсати олиб борилиши асосий капиталга ўзлаштирилган инвестицияларнинг 28,3 фоизга, шу жумладан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ва кредитларнинг 71,2 фоизга ўсишини таъминлади. Ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш даражасини изчил ошириш ҳисобига саноат маҳсулотининг кўпгина турлари бўйича импортга боғлиқлик қисқартирилди ёки умуман импорт қилинмади.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни, хизматлар соҳаси ва касаначиликни изчил ривожлантириш давом этмоқда. Ялпи ички маҳсулотда кичик бизнеснинг салмоғи 48,2 фоизгача, хизматлар соҳасининг салмоғи 45,3 фоизгача ўсди.

Ташқи савдони тармоқлар ва минтақалар бўйича диверсификациялаш таъминланмоқда, ўсиб бораётган Осиё бозори билан савдо айланмаси кўпаймоқда. Ташқи савдо айланмасида ижобий сальдо 1,8 баравар кўпайди.

Банк-молия тизими фаол ривожланмоқда ва мустаҳкамланмоқда, банкларнинг жами капитали 2007 йилга таққослаганда 40 фоизга кўпайди. Бир йил ичида аҳолининг банклардаги омонатлари 65,3 фоизга кўпайганлиги аҳолининг мамлакатимиз банк тизимига ишончи мустаҳкам эканлигига ёрқин мисол бўлади.

«Ёшлар йили» Давлат дастури доирасида ёшларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш, улар учун янги иш ўринлари яратиш, ёш оилаларнинг турар жой ва маиший шарт-шароитини яхшилаш, ёшларнинг таълими сифатини ошириш бўйича умумий суммаси 1363,5 млрд. сўмлик чора-тадбирлар амалга оширилди.

Жаҳон молиявий-иқтисодий кризиси юзага келганлиги сабабли дунёнинг кўплаб мамлакатлари иқтисодиётининг мустаҳкамлигини ўзига хос синовдан ўтказган 2008 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришдаги ютуқлар Ўзбекистон танлаган ривожланиш модели тўғрилигини, республика иқтисодиёти барқарорлиги ва унинг банк-молия тизими ишончлилигини яна бир бор тасдиқлади. Ўзбекистоннинг мустаҳкам макроиқтисодий позицияси, иқтисодиётнинг ўсишини таъминлайдиган аниқ йўналтирилган чора-тадбирларни молиялаштириш учун етарли ресурслар мавжудлиги 2008 йилнинг охирида республикага ташриф буюрган Халқаро валюта жамғармасининг миссияси томонидан юқори баҳоланди.

Жаҳон молиявий-иқтисодий кризисининг оқибатларини мамлакат иқтисодиётига таъсирини бартараф этиш мақсадида республикада қабул қилинган Кризисга қарши дастур доирасида чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Иқтисодиётнинг базавий тармоқлари корхоналарини, биринчи навбатда экспорт қилувчи корхоналарни қўллаб-қувватлаш, уларга молиявий-кредит ва солиқ имтиёзлари бериш, банк секторининг капиталлашувини ошириш, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани, айниқса, қишлоқ жойларда ривожлантириш, янги иш ўринлари ташкил этиш бўйича тизимли ва аниқ йўналтирилган ишлар шулар жумласидандир.

Мамлакат Президенти ўз маърузасида мавжуд ҳал этилмаган муаммоларга алоҳида эътиборни қаратди ҳамда 2009 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг устувор вазифалари ва йўналишларини бажариш бўйича дастурий вазифаларга батафсил тўхталиб ўтди.

Кун тартибидаги масалалар бўйича вазирликлар, идоралар, ташкилотлар раҳбарлари ва вилоятлар ҳокимлари сўзга чиқдилар. Кун тартибидаги масалаларни муҳокама қилиш якунлари бўйича республика ҳукумати мажлисида 2009 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурининг энг муҳим устувор вазифаларини амалга оширишни таъминлаш чора-тадбирлари белгиланган қарор қабул қилинди.

(ЎзА)

Маҳсулот ўзимизники, Ўзбекистонники!

ТОШКЕНТДА «SHOWPRINT»

Ўзбекистон — Корея қўшма корхонаси ишга тушди

Мазкур корхона босма нашрлар учун офсет пластиналар ишлаб чиқарувчи жаҳонда йигирма тўртинчи, МДҲ мамлакатлари орасида иккинчи, Марказий Осиёда биринчи корхонадир.

Таъминотчиси — Корея Республикасининг «SHOWBOX» CO., LTD компанияси бўлган мазкур корхона оммавий ахборот воситалари, нашриёт ва полиграфия корхонлари учун офсет пластиналар ишлаб чиқариш ва уларни қайта ишлашга ихтисослаштирилган. Республикамизда бугунги кунда фаолият кўрсатаётган 1300 га яқин полиграфия корхоналари, 400 дан зиёд босмахоналар ва 78 та нашриётлар унинг маҳсулотларига харидор бўладилар.

7-бет

❖ ЎзХДПда сиёсий ва фуқаролик маърифати

ФАОЛЛИК ТАЛАБ ЭТИЛАДИ

Фуқаролик жамиятини шакллантириш, аҳоли фаровонлигини таъминлаш, янги иш ўринларини очиш масаласи ЎзХДП ташкилотлари ва депутатлик гуруҳлари диққат марказида турибди. Бироқ, ҳаёт бу борадаги ишларни янада такомиллаштиришни талаб этаяпти.

Андижон вилоят партия кенгаши ташкил этган «Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг парламентчилик фаолияти: амалиёт, тажриба, муаммо ва вазифалар» мавзуидаги семинарда ушбу масалалар муҳокама қилинди. Унда фуқароларнинг ижтимоий ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, кишиларда фаол фуқаролик нуқтаи назарни шакллантиришга қаратилган ишлар, электоратни қийнаётган масалалар юзасидан баҳс юритилди.

Қизғин мунозараларда кечган мазкур семинарда вилоят партия кенгаши раиси Одинахон Мадаминова, халқ депутатлари вилоят Кенгашидаги депутатлик гуруҳи раҳбари Назиржон Саидов электорат манфаатини ҳимоя қилиш борасида амалга оширилаётган ишлар ва бу борадаги долзарб вазифалар ҳақида тўхталишди.

Аҳмадилло СОЛИЕВ

• «БОБУРНОМА»ДА ҚИШЛОҚ ТАСВИРИ

Бобурнинг қишлоқларни нақадар яхши билганлигини кўрсатади, деҳқонлар меҳнатининг қадри ва машаққати ҳақида билдирган фикрлари унинг салтанатни бошқаришда фуқаролар дардига шерик эканидан, юртга бўлган садоқатидан далолат беради.

4-бет

• ИШГА ЯНГИЧА ЁНДАШИШ

туфайли маҳсулот тури ошиб, корхона иқтисодиёти юксалмоқда.

5-бет

• БИР ОЙДА 18700 КИШИ ишдан бўшатилди

2008 йил декабрь ойининг ўзида АҚШда 18700 нафар реклама ва медиаиндустрия ходимлари ишдан бўшатилган, дейилади «AdAge» нашри хабарида.

8-бет

O'zbekiston havo yo'llari
TOSHKENT XALQARO AEROPORTI
Хизматлар лицензияланган

МАМЛАКАТИМИЗНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА ЯНГИЛАШНИ ИЗЧИЛ ДАВОМ ЭТТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Кейинги йилларда Ўзбекистон иқтисодиётига киритилаётган хорижий инвестициялар ҳажмининг изчил ва барқарор ўсиб бораётгани эътиборга сазовордир. 2008 йилда 1 миллиард 700 миллион АҚШ доллари миқдоридаги хорижий инвестициялар ўзлаштирилди. Бу 2007 йилдагига нисбатан 46 фоиз кўп демакдир. Энг муҳими, хорижий инвестицияларнинг 74 фоизини тўғридан-тўғри инвестициялар ташкил этди.

Жаҳон инқирози давом этаётганига қарамасдан, 2009 йилда мамлакатимиз иқтисодиётига жалб этиладиган хорижий инвестициялар ҳажми 1 миллиард 800 миллион долларга кўпаяди, бунинг тўртдан уч қисми тўғридан-тўғри инвестициялардир.

Шуни мамнуният билан таъкидламоқчиманки, ўзлаштирилган барча инвестицияларнинг қарийб 54 фоизини корхоналар ва аҳоли маблағлари ташкил этади. Бу мамлакатимизда солиқ юкини камайтириш ва хўжалик юритувчи субъектларнинг инвестиция фаоллигини рағбатлантириш бўйича олиб борилаётган солиқ сиёсати қанчалик тўғри эканини яна бир бор тасдиқлайди.

Иқтисодиётимизда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва уни модернизация қилиш борасида стратегик муҳим роль ўйнайдиган лойиҳаларни амалга ошириш, биринчи навбатда, ишлаб чиқариш инфратузилмасини шакллантиришда бундан икки йил аввал ташкил этилган, бугунги кунда 3 миллиард 200 миллион АҚШ долларидан ортиқ низом жамғармасига эга бўлган Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт фонди фаолиятига катта аҳамият берилмоқда. Яқин истиқболда ушбу Фонд активларини 5 миллиард долларга етказиш кўзда тутилмоқда. Ўтган икки йил мобайнида ўнлаб йирик саноат ва инфратузилма иншоотларини молиялаштириш ва ҳамкорликда молиялаштириш учун Фонд томонидан 550 миллион АҚШ долларидан зиёд миқдорда кредитлар ажратилди.

Мамлакатимиз бўйича инвестиция дастурларини амалга ошириш натижасида қарийб 250 миллиард сўмлик асосий фондга эга бўлган жами 423 та объект, жумладан, озиқ-овқат саноатида 145 та, қурилиш материаллари саноатида 118 та, енгил ва тўқимачилик саноатида 65 та, қишлоқ ва ўрмон хўжалиги соҳасида 58 та, кимё ва нефть-кимё саноатида 13 та, фармацевтика тармоғида 8 та объект ишга туширилди.

2008 йилда ишга туширилган ва ҳозирги кунда қурилаётган йирик ишлаб чиқариш иншоотлари қаторида Фарғона водийсини электр энергияси билан мунтазам таъминлаш имконини берадиган, узунлиги 165 километрлик Янги Ангрен иссиқлик электр станцияси — «Ўзбекистон» юқори кучланишли электр узатиш линияси барпо этилганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Сирдарё иссиқлик электр станциясини «Сўғдиёна» кучлантириш станцияси билан боғлайдиган, Ғузор — Сурхон юқори кучланишли электр узатиш линиялари ва Тошкент шаҳри электр таъминоти объектлари лойиҳаларини амалга ошириш ишлари давом эттирилмоқда. Шунингдек, ўтган йили 2 минг 600 километрдан ортиқ ичимлик суви ҳамда 825 километрдан зиёд табиий газ тармоқлари фойдаланишга топширилди.

Ижтимоий соҳа объектларини қуриш ва фойдаланишга топшириш масалаларига устувор аҳамият берилиши натижасида 113 минг 200 ўқувчига мўлжалланган 169 та касб-ҳунар коллежи ва 14 минг 700 ўринли 23 та академик лицей қурилди ва реконструкция қилинди. Шу билан бирга, 69 та янги мактаб барпо этилди ва 582 та мактаб капитал реконструкция қилинди. Шулар қаторида 184 та болалар спорти иншооти, 26 та қишлоқ врачлик пункти ва 7 миллион 240 минг квадрат метр турар-жой бинолари ва бошқа объектлар қурилди.

Ўтган йилда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг самарадорлигини янада ошириш принципиал муҳим аҳамиятга эга эканини инобатга олиб, фермер хўжаликларига ажратилаётган ер майдонларини оптималлаштириш борасида зарур ишлар амалга оширилди.

Дастлаб зарар кўриб ишлайдиган, рентабеллиги паст ва истиқболсиз ширкат хўжаликларини тугатиш негизида ташкил этилган хусусий фермер хўжаликлари бугунги кунда ҳақли равишда қишлоқда етакчи бўғинга — қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи асосий кучга айланди.

Ҳозирги вақтда фермер хўжаликлари қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг энг самарали шакли эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда. Юртимизда фермер хўжаликларини моддий-техник таъминлаш ва молиялаш бўйича бозор иқтисодиёти тамойилларига тўла жавоб берадиган ишончли тизим ва механизмлар шакллантирилди ва муваффақиятли фаолият кўрсатмоқда. Ҳар йили фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш учун катта миқдорда моддий ресурс ва маблағлар ажратилмоқда. Фақат ўтган 2008 йилнинг ўзида қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг энг муҳим турларини етиштириш учун 1 триллион сўм, жумладан, пахта тайёрлашга — 800 миллиард сўм, ғалла етиштиришга 200 миллиард сўм маблағ аванс тариқасида берилди. 2009 йилда ушбу мақсадлар учун 1 триллион 200 миллиард сўм йўналтирилади. Қишлоқ хўжалик техникасини лизинг асосида сотиб олиш бўйича махсус ташкил этилган Фонд ҳисобидан ушбу мақсадлар учун ўтган йили 43 миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратилган бўлса, жорий йилда 58 миллиард сўмдан ортиқ маблағ йўналтириш режалаштирилмоқда.

Давлатимиз томонидан кўрсатилаётган ана шундай эътибор ва амалий ёрдам туфайли 2008 йилда фермер хўжаликларининг пахта етиштиришдаги улуши 99,1 фоизни, ғалла тайёрлашда эса 79,2 фоизни ташкил қилди.

Шу билан бирга, ўтган давр мобайнида орттирган тажрибамиз фермерликни янада ривожлантириш учун бир қатор жуда муҳим муаммоларни, хусусан, фермер хўжаликларининг барқарорлиги, энг муҳими, уларнинг самарадорлигини ошириш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилишни қатъий талаб этмоқда. Фаолият юритаётган аксарият фермер хўжаликларининг иш тажрибаси шундан далолат берадики, фермер хўжаликларини шакллантиришнинг дастлабки босқичида уларга ажратиб берилган ер майдонларининг камлиги маҳсулот ишлаб чиқариш рентабеллигининг ўсишига кўп жиҳатдан тўсқинлик қилмоқда. Имконияти, куч-қуввати кам бўлган фермер хўжаликлари ўзини зарур техника, айланма маблағ билан таъминлаш, кредит қобилиятига эга бўлиш, энг асосийси, ўз харажатларини қоплаш ва фойда кўриб ишлаш, даромадни оширишнинг ишончли асосига айланолмаслигини бугун ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, ер майдонларини тўлиқ инвентаризациядан ўтказиш ва фермер хўжаликлари фаолиятини танқидий баҳолаш асосида уларнинг ер майдонларини оптималлаштириш бўйича кенг кўламли, шу билан бирга, пухта ўйланган ишлар амалга оширилди. Бунда фермер хўжаликларининг қайси соҳага ихтисослашгани ва мамлакатимизнинг турли ҳудудларидаги аҳоли зичлиги алоҳида эътиборга олинди. Ана шу ишлар натижасида фермер хўжаликлари учун ажратилган ер майдонлари бугунги кунда пахтачилик ва ғаллачиликда ўртача 37 гектардан 93,7 гектаргача кўпайди ёки 2,5 баробардан зиёд ошди. Бу кўрсаткич сабзавотчиликда — 10 гектардан 24,7 гектаргача ёки 2,5 баробар, чорвачиликда эса 154 гектардан 164,5 гектаргача кўпайди.

2008 йилда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳаси ҳам барқарор ривожланди. Хўжалик юритувчи субъектларнинг солиқ юкини янада камайтириш, микрофирма ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўловининг 10 фоиздан 8 фоизга, 2009 йилдан бошлаб эса 7 фоизга туширилиши, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ставкаларининг камайтирилиши ва айни пайтда уни ҳисоблаш тартибларининг такомиллаштирилиши тадбиркорлик, кичик ва хусусий бизнесни изчил ривожлантириш учун кучли рағбатлантирувчи омиллар яратди. Натижада сўнгги олти йил мобайнида фаолият юритаётган кичик бизнес субъектлари сони 1,9 баробар кўпайди ва 2008 йили қарийб 400 мингтани ташкил этди.

Кичик бизнес субъектлари томонидан ишлаб чиқарилаётган саноат маҳсулотлари ҳажми ўтган йили салкам 22 фоизга кўпайди. Бу саноат тармоғидаги ўртача ўсиш кўрсаткичидан анча кўпдир. Шунинг натижасида кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 2007 йилдаги 45,5 фоиздан 2008 йилда 48,2 фоизга кўтарилди. Бугунги кунда мамлакатимизда иш билан банд бўлган жами аҳолининг 76 фоиздан кўпроғи айнан шу соҳада меҳнат қилаётгани айниқса эътиборлидир.

Шу муносабат билан аҳолини иш билан таъминлаш муаммоларини ҳал қилишда ҳам жиддий сифат ўзгаришлари кўзга ташланаётганини айтиб ўтмоқчиман.

Биз учун ўта долзарб бўлган бу масалани ечишда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш билан бирга, хизмат кўрсатиш соҳаси ва касаначиликнинг турли шаклларини кенг жорий этиш, қишлоқ жойларда чорвачиликни ривожлантиришни рағбатлантиришга алоҳида аҳамият берилмоқда. Ўтган йил мобайнида юртимизда 661 мингта яқин, жумладан, кичик бизнес соҳасида — 374 мингта, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасида — қарийб 220 мингта, касаначилик ҳисобидан эса — 97 минг 800 та янги иш ўрни яратилди.

Албатта, иш ўринлари сонини кўпайтиришда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш ва кенгайтириш муҳим ўрин тутади. 2008 йили алоқа, ахборотлаштириш, молия, банк, транспорт хизмати кўрсатиш, маиший техника ва автомобилларни таъмирлаш соҳалари анча юқори суръатлар билан ривожланди.

Сўнгги тўрт йил мобайнида йилига ўртача 50 фоиз ўсишни таъминлаётган ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида хизмат кўрсатиш жадал ривожланаётганини алоҳида таъкидлаш лозим. Натижада хизмат кўрсатиш соҳасининг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 2007 йилдаги 42,5 фоиздан 2008 йилда 45,3 фоизга ўсди.

Айни пайтда қишлоқ аҳолисига кўрсатилаётган хизматлар ҳажми йилдан-йилга ўсиб бораётганига қарамай, ҳали-бери паст даражада — бор-йўғи 26,8 фоиз бўлиб қолаётганига алоҳида эътибор қаратиш лозим. Айтиш керакки, аҳолига хизмат кўрсатиш сифати ҳам талаб даражасида эмас.

Такрор ва такрор таъкидлаб айтмоқчиман — биз ишлаб чиқариш корхоналари билан кооперация асосида барпо этиладиган касаначиликни ривожлантиришга қандай катта аҳамият бераётганимиз барчангизга маълум. Бу борада мамлакатимизда иш берувчи корхоналар учун ҳам, касаначилик билан шуғулланувчи аҳоли учун ҳам рағбатлантиришнинг яхлит ва таъсирчан тизими яратилган.

Бугунги босқичда касаначилик соҳаси бандлик ва оила бюджети даромадларини оширишнинг қўшимча манбаига айланиб бораётганини ҳеч ким инкор этолмайди.

Айни вақтда касаначилик фуқароларни, биринчи навбатда, хотин-қизлар, айниқса, кўп болали аёлларни, ёрдамга муҳтож ногиронлар ва меҳнат қобилияти чекланган бошқа шахсларни ишлаб чиқариш фаолиятига жалб этиш учун муҳим ижтимоий аҳамият касб этмоқда. Яъни, бундай ишлар орқали биз одамларни банд қилиш билан бирга, яна бир муҳим мақсадга — уларни маънавий қўллаб-қувватлашга, «Савоб ишни ҳар кун қилиш керак, савоб ишни ҳар ким қилиши керак» деган шиоримизнинг амалий тасдиғини таъминлашга эришган бўламиз.

Тасаввур қилинг, биргина 2008 йилда касаначилар томонидан 34 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва хизматлар кўрсатилди. Касаначилик учун иш ўринлари очган корхоналар, шу борада ўзларига берилган имтиёзлар ҳисобидан 1 миллиард сўмдан ортиқ маблағни тежашга эришди.

Аҳолини, айниқса қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлашнинг яна бир муҳим йўналиши шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол боқиш билан шуғулланадиган кишилар сонини кўпайтиришдан иборат. Қайд этиш керакки, бу масалада муайян ижобий натижалар қўлга киритилди. Мамлакатимизда қорамолларни аҳолига ва фермер хўжаликларига кимошди савдолари орқали сотиш, уларга мақсадли ва имтиёзли кредитлар бериш, ветеринария хизмати кўрсатишнинг сифати ва ҳажмини ошириш, озуқа билан таъминлаш бўйича самарали механизмлар яратилган. Чорвачиликни ривожлантириш дастурининг ижроси доирасида 2008 йили кимошди савдоларида 20 минг 300 бош қорамол сотилди. 2009 йилда яна 24 минг 600 бош қорамол сотилиши кўзда тутилмоқда. Агар 2007 йилда қорамол сотиб олиш учун 42,5 миллиард сўмлик имтиёзли кредитлар ажратилган бўлса, 2008 йилда бу рақам 48 миллиард 200 миллион сўмни ташкил этди.

Маълумки, мамлакатимизда кам таъминланган оилаларни бепул сигир ажратиш йўли билан қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. 2006 йилдан ҳозирга қадар ана шундай оилалар учун 103 мингдан зиёд қорамол берилди. Натижада 2009 йилнинг 1 январигача шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол боқувчи сифатида рўйхатга олинган фуқароларнинг умумий сони 1 миллион 100 мингдан кўпроқни ташкил этди. Шулардан 54 минг кишига янги меҳнат дафтарчаси берилди, 111 минг фуқаронинг эса мавжуд меҳнат дафтарчасига иш стажи тегишли тартибда қайд этилди.

Жаҳон иқтисодий инқирози кучайиб бораётган ҳозирги шароитда банк-молия тизими фаолиятини мустаҳкамлаш ва сифат жиҳатидан яхшилаш алоҳида муҳим аҳамият касб этишини, ўйлайманки, барчангиз яхши тушунасиз. Шу нуқтаи назардан банк-молия тизими ривожи билан боғлиқ масалаларга қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Фақат ўтган йилнинг ўзида «Ўзсаноатқурилишбанк», «Асакабанк», «Пахтабанк», «Ғаллабанк» каби етакчи банкларнинг капиталлашув даражасини ошириш бўйича муҳим қарорлар қабул қилинганидан хабардорсиз. Ўзбекистон Республикаси Президентининг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни молиялашнинг асосий кредит марказларидан бири бўлган «Микрокредитбанк»нинг низом жамғармасини кўпайтиришга оид фармони қабул қилингани ҳам шу йўлдаги амалий қадам бўлди. Натижада мамлакатимиз банкларининг жами капитали, қўшимча ресурсларни жалб этиш ҳисобидан, 2007 йил билан таққослаганда 40 фоизга кўпайди. Бу кўрсаткич 2010 йилгача бўлган даврда икки баробар ошади.

Бугунги кунда банкларимизнинг умумий активлари ҳажми аҳоли ва юридик шахсларнинг ҳисоб рақамларидаги маблағлардан икки баробардан ҳам кўпдир. Бу эса ушбу маблағларни ишончли ҳимоя қилиш ҳамда уларга ўз вақтида ва тўла ҳажмда хизмат кўрсатишни кафолатлайди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонига биноан фуқароларнинг банклар депозитларидаги омонатлари, уларнинг миқдоридан қатъи назар, давлат томонидан тўла кафолатланади.

Бугунги кунда мамлакатимиз банк тизими капиталининг етарлилик даражаси Банк назорати бўйича халқаро Базель қўмитаси талаблари асосида белгиланган халқаро стандартлардан қарийб уч баробар кўп эканини таъкидлаш жоиз.

Ҳозирги вақтда республикамиз банк тизимининг умумий жорий ликвидлиги доллар ҳисобида 1,5 миллиард доллардан ортиқдир. Бу ташқи нодавлат қарзлар бўйича тўланиши керак бўлган тўловлар ҳажмидан 10 баробар кўпдир. Бу эса бизда ликвидлик, яъни тўловларга қодирлик даражаси бўйича муаммо йўқ, деб айтиш учун асос беради.

Ўтган йилнинг энг муҳим ютуқларидан бири Ўзбекистон банк тизимига жаҳоннинг нуфузли рейтинг агентликларидан бўлган «Мудис» агентлиги томонидан бир йўла учта йўналиш, яъни, банк-молия тизимининг барқарорлиги, миллий валютада узоқ муддатли депозит рейтинги ва хорижий валютада узоқ муддатли депозит рейтинги йўналишлари бўйича «барқарор» рейтинг даражаси берилгани бўлди. Мазкур агентлик ҳисоботида таъкидланганидек, «Банк тизими учун ижобий баҳо банкларни назорат қилиш муҳити мустаҳкамлигини, банк тизимининг потенциал ўсишини, молия тизимидаги таркибий ўзгаришлар ва миллий иқтисодиётнинг ўсишини акс эттиради». Шулар қаторида «Мудис» агентлиги иккита банкимиз — Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ва «Ғаллабанк»нинг кредит бериш қобилияти бўйича рейтингини ижобий баҳолади. Яна бир танилган халқаро рейтинг агентлиги — «Фитч» эса мамлакатимизнинг «Пахтабанк», «Ҳамкорбанк», «Ўзсаноатқурилишбанк» ва «Асакабанк» каби банкларига «барқарор» рейтингини берди.

Маърузанинг ушбу қисмига якун ясар эканман, 2009 йилнинг 1 январигача Ўзбекистоннинг жами ташқи қарзи ялпи ички маҳсулотнинг 13,3 фоизини ташкил этишини ва бу кўрсаткич, халқаро мезонлар бўйича, «Ҳар жиҳатдан мақбул ҳолат» деб ҳисобланишини таъкидламоқчиман.

Ҳурматли дўстлар!

Ҳозирги мавжуд шароитда 2009 йилга мўлжалланган иқтисодий дастуримизнинг энг устувор вазифаларини белгилаб олишда жаҳон иқтисодий инқирозининг таъсири ва оқибатларини етарлича тўлиқ ҳисобга олиш қанчалик муҳим экани ҳақида, ўйлайманки, кўп гапириб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Дунёнинг нуфузли экспертлари томонидан билдирилаётган фикрларга кўра, бу инқироз жорий йилда ва 2010 йилда ҳам давом этиши ва эҳтимол янада чуқурлашиши кутилмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, ўз-ўзидан аёнки, мамлакатимизда жаҳон иқтисодий инқирозининг салбий оқибатларини бартараф этиш бўйича 2009-2012 йилларга мўлжаллаб қабул қилинган Инқирозга қарши чоралар дастури Ўзбекистонни 2009 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг устувор йўналиши бўлиб қолади.

Биз истиқлолнинг дастлабки йилларида қабул қилган, машҳур беш тамойилга асосланган ижтимоий йўналтирилган эркин бозор иқтисодиётига ўтиш модели йилдан-йилга илгарилаб борганимиз сари ўзини амалда оқлаб, нақадар тўғри ва пухта эканини исботламоқда, деб айтиш учун бугун барча асосларимиз бор.

Биринчи навбатда иқтисодиётнинг мафкурадан холи бўлиши, иқтисодиётнинг сиёсатдан устунлигида ўз ифодасини топган прагматик иқтисодий сиёсат, давлатнинг бош ислоҳотчи вазифасини ўз зиммасига олиши, қонун устуворлигини таъминлаш, кучли ижтимоий сиёсат олиб бориш, ислоҳотларни босқичма-босқич ва вазминлик билан амалга ошириш каби тамойиллар айниқса дунёда авж олиб бораётган молиявий ва иқтисодий инқироз шароитида ўзининг долзарблиги ва ҳаётийлигини яна бир бор кўрсатмоқда.

Бугунги кунда мамлакатимизни, аввало, иқтисодиётимизни ислоҳ этиш, эркинлаштириш ва модернизация қилиш, унинг таркибий тузилишини диверсификация қилиш борасида амалга оширилаётган, ҳар томонлама асосли ва чуқур ўйланган сиёсат бизни инқирозлар ва бошқа таҳдидларнинг салбий таъсиридан ҳимоя қиладиган кучли тўсиқ, айтиш мумкинки, мустаҳкам ва ишончли ҳимоя воситасини яратди.

Интеграциялашган глобал иқтисодий маконнинг узвий бир қисми сифатида Ўзбекистон жаҳон иқтисодий инқирозининг тобора кучайиб бораётган салбий оқибатларини ҳис этаётгани ва бундан кейин ҳам ҳис этишини биз ўзимизга яхши тасаввур қиламиз. Шундан келиб чиққан ҳолда, биз иқтисодиётимиздаги реал аҳвол ва шароитларни ҳисобга олиб, 2008 йилнинг иккинчи ярмидаёқ Инқирозга қарши чоралар дастурини ишлаб чиқишга киришган эдик. Ҳозирги кунда жаҳон иқтисодий инқирози оқибатларининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича Инқирозга қарши чоралар дастури тасдиқланиб, тармоқлар ва ҳудудлар бўйича аниқ ижрочиларга етказилди. Дастур ижросини қатъий назорат қилишни таъминлаш мақсадида ҳукумат комиссияси ва жойларда ҳудудий гуруҳлар ташкил этилди.

Мухтасар айтганда, Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга ошириш бошлаб юборилди ва 2009 йилнинг январь ойи якунлари бу дастур ижроси ўзининг дастлабки, аммо ишончли натижаларини бераётганини кўрсатмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, Инқирозга қарши чоралар дастурининг конкрет бўлимлари — белгиланган комплекс чора-тадбирлар ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Улар қуйидаги асосий вазифаларни ҳал этишга қаратилган.

Биринчидан — корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлашни янада жадаллаштириш, замонавий, мослашувчан технологияларни кенг жорий этиш. Бу вазифа авваламбор иқтисодиётнинг асосий тармоқлари, экспортга йўналтирилган ва маҳаллийлаштириладиган ишлаб чиқариш қувватларига тегишлидир.

Бу ўринда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, халқаро сифат стандартларига ўтиш бўйича қабул қилинган тармоқ дастурларини амалга оширишни тезлаштириш вазифаси қўйилмоқда. Ўз навбатида, бу мамлакатимизнинг ҳам ташқи, ҳам ички бозорда барқарор мавқега эга бўлишини таъминлаш имконини беради.

Иккинчидан — жорий конъюнктура кескин ёмонлашиб бораётган ҳозирги шароитда экспортга маҳсулот чиқарадиган корхоналарнинг ташқи бозорларда рақобатдош бўлишини қўллаб-қувватлаш бўйича конкрет чора-тадбирларни амалга ошириш ва экспортни рағбатлантириш учун қўшимча омиллар яратиш, хусусан:

— айланма маблағларини тўлдириш учун корхоналарга Марказий банк қайта молиялаш ставкасининг 70 фоизидан ортиқ бўлмаган ставкаларда 12 ойгача бўлган муддатга имтиёзли кредитлар бериш;

— тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга ихтисослашган, хорижий инвестиция иштирокида ташкил этилган корхоналарни бюджетга барча турдаги солиқ ва тўловлардан — қўшимча қиймат солиғи бундан мустасно — озод қилиш муддатини 2012 йилгача узайтириш;

— банклар кредитлари бўйича тўлов муддати ўтган ва жорий қарзлар миқдорини қайта кўриб чиқиш, бюджетга тўланадиган тўловларнинг пенясидан кечиш ва бошқа муҳим имтиёз ва преференциялар бериш.

Учинчидан — қатъий тежамкорлик тизимини жорий этиш, ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархини камайтиришни рағбатлантириш ҳисобидан корхоналарнинг рақобатдошлигини ошириш.

Шу мақсадда яқинда хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодиётимиздаги етакчи тармоқ ва соҳаларда маҳсулот таннархини камида 20 фоиз туширишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш борасидаги таклифлари маъқулланганини қайд этиш лозим.

Шунингдек, таннархни камайтириш бўйича белгиланган параметрларга эришиш учун раҳбар ва масъул ходимларни рағбатлантиришнинг таъсирчан механизмини ишлаб чиқиш кўзда тутилмоқда.

Шу билан бирга, Инқирозга қарши чоралар дастурида 2009 йилда барча турдаги энергия манбалари ва коммунал хизматларнинг асосий турлари бўйича нархларнинг кўтарилишини чеклаш, яъни уларни 6-8 фоиздан оширмаслик механизми ишлаб чиқилган. Айни вақтда бу соҳаларнинг ишлаб чиқариш рентабеллигини сўзсиз таъминлаши керак.

Тўртинчидан — электроэнергетика тизимини модернизация қилиш, энергия истеъмолини камайтириш ва энергия тежашнинг самарали тизимини жорий этиш чораларини амалга ошириш. Иқтисодиётимизнинг рақобатдошлигини янада кучайтириш, аҳоли фаровонлигини юксалтириш кўп жиҳатдан бизнинг мавжуд ресурслардан, биринчи навбатда, электр ва энергия ресурсларидан қанчалик тежамли фойдалана олишимизга боғлиқдир.

Бешинчидан — жаҳон бозорида талаб пасайиб бораётган бир шароитда, ички бозорда талабни рағбатлантириш орқали маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш иқтисодий ўсишнинг юқори суръатларини сақлаб қолишда ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Бу вазифани бажаришда ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурини кенгайтириш катта ўрин тутади. Ушбу дастур доирасидаги лойиҳалар ҳажмини 3-4 баробар кўпайтириш мўлжалланмоқда.

Озиқ-овқат ва бошқа истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни кенгайтиришни рағбатлантириш бўйича қабул қилинган дастурларда мамлакатимиз ишлаб чиқариш корхоналари учун кенг кўламли рағбатлантириш тизими назарда тутилган. Жумладан, улар учун 2012 йилнинг 1 январигача қуйидаги солиқ ва божхона имтиёзлари берилмоқда:

— гўшт ва сутни қайта ишлашга ихтисослашган микрофирма ва кичик корхоналар учун бўшаган маблағларни ишлаб чиқаришни техник қайта жиҳозлаш ва модернизация қилишга мақсадли равишда йўналтириш шарти билан ягона солиқ тўлови ставкасини 50 фоизга қисқартириш;

— тайёр ноозиқ-овқат товарларнинг муайян турларини ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналарни фойда ва мулк солиқларидан, микрофирма ва кичик корхоналарни ягона солиқ тўловидан озод қилиш.

Ҳеч шубҳасиз, Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга оширишда иқтисодиётимиздаги ҳар қайси субъектнинг имкон қадар кўпроқ манфаатдор бўлишини, ушбу дастур ижроси уларнинг ҳар бири учун энг муҳим ишга айланишини таъминлаш мақсадида қўшимча рағбатлантириш чораларини излаб топиш катта аҳамият касб этади.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Инқирозга қарши чоралар дастурининг мазмун-моҳияти ва асосий вазифаларига баҳо берар эканмиз, сизларнинг диққатингизни ғоят муҳим, менинг назаримда, принципиал аҳамиятга молик бир масалага қаратмоқчиман.

Бу ўринда гап жаҳон иқтисодий инқирозининг оқибатларини бартараф этиш, банк-молия тизимини мустаҳкамлаш, реал иқтисодиёт корхоналарига ёрдам кўрсатиш, янги иш ўринлари яратиш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш каби чора-тадбирларни амалга оширишга эътибор қаратиш билан бирга, биз эртанги кунимизни, келажагимизни асло унутмаслигимиз зарурлиги ҳақида бормоқда.

Бошқача айтганда, биз ҳозирданоқ тараққиётимизнинг инқироздан кейинги даври ҳақида чуқур ўйлашимиз, бу борада узоқ муддатга мўлжалланган дастур ишлаб чиқиш ҳақида бош қотиришимиз керак.

Бу дастур иқтисодиётимизнинг асосий тармоқларини модернизация қилиш ва техник янгилаш, мамлакатимизнинг янги марраларни эгаллаши учун кучли туртки берадиган ва жаҳон бозорида рақобатдошлигини таъминлайдиган замонавий инновация технологияларини жорий қилиш бўйича мақсадли лойиҳаларни ўзида мужассам этиши даркор.

Мана шу ўта муҳим масалани, айтиш мумкинки, ҳал қилувчи стратегик вазифани эътиборимиздан чиқармаслигимиз зарур.

Табиий савол туғилади — бунинг учун бизда зарур имкониятларимиз борми, бундай лойиҳаларни амалга ошириш учун мамлакатимизда қандай салоҳият яратилган?

Таъкидлаш жоизки, ана шундай кенг кўламли дастурни амалга ошириш учун биз сўнгги йилларда жиддий тайёргарлик кўриб келмоқдамиз. Жаҳон иқтисодий инқирози эса, менинг назаримда, бу жараённи янада жадаллаштиришга туртки бермоқда, уни ҳар томонлама тезлаштиришни тақозо этмоқда.

Бугунги кунда иқтисодиётимизни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш, унинг рақобатдошлигини кескин ошириш, экспорт салоҳиятини юксалтиришга қаратилган муҳим устувор лойиҳаларни амалга ошириш бўйича Дастур ишлаб чиқилмоқда. Шу борада, дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, умумий қиймати 24 миллиард АҚШ долларидан зиёд бўлган қарийб 300 та инвестиция лойиҳаси устида ишламоқдамиз.

Жумладан, бунда янги қурилиш лойиҳалари — 18,5 миллиард долларни, модернизация ва реконструкция қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича лойиҳалар эса тахминан 6 миллиард долларни ташкил қилади. Дастурга киритилиши мўлжалланаётган бу лойиҳалар авваламбор ёқилғи-энергетика, кимё, нефть-газни қайта ишлаш, металлургия тармоқларига, енгил ва тўқимачилик саноати, қурилиш материаллари саноати, машинасозлик ва бошқа соҳаларга тегишлидир.

Лойиҳалаштириш ва қурилиш ишлари бошланаётган иншоотларни қуйидаги маблағлар ҳисобидан молиялаштириш кўзда тутилмоқда: компания ва корхоналарнинг ўз маблағлари — умумий ҳисобда 8,2 миллиард доллар, Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт фонди кредитлари — 2,5 миллиард доллар, хорижий инвестиция ва кредитлар — 13,5 миллиард доллар.

Шуниси эътиборга сазоворки, ушбу лойиҳаларнинг бир қисми бўйича 2007-2008 йилларда қурилиш ишлари бошлаб юборилган, баъзиларининг қурилишини эса 2009 йилда бошлаш кўзда тутилмоқда.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, мазкур лойиҳаларнинг амалга оширилиши инновацион ва энергияни тежайдиган технологияларни жорий этиш ва жаҳон бозорида талаб мавжуд бўлган янги турдаги товарлар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ҳисобидан йилига 10,4 миллиард долларлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш, йиллик экспортни 6,5 миллиард долларга кўпайтириш, ялпи ички маҳсулот ҳажмини сезиларли даражада ошириш имконини беради.

Бугунги кундаги асосий вазифамиз — ҳар бир лойиҳани қисқа муддатларда барча манфаатдор тузилмалар, биринчи навбатда, хорижий инвесторлар билан биргаликда батафсил кўриб чиқиш, улар бўйича келишувларни охирига етказиш ва 2009-2014 йилларга белгиланган ушбу стратегик муҳим дастурнинг қабул қилинишини тезлаштиришдир. Бу вазифанинг ижроси Вазирлар Маҳкамасининг иқтисодиёт комплекси (Р.Азимов) зиммасига юклансин.

(Давоми. Боши 1-бетда)

(Давоми 3-бетда)

МАМЛАКАТИМИЗНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА ЯНГИЛАШНИ ИЗЧИЛ ДАВОМ ЭТТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Юқорида зикр этилган вазифаларни инобатга олган ҳолда, 2009 йилги иқтисодий дастуримизнинг иккинчи энг муҳим устувор йўналиши — бошланган таркибий ўзгаришларни ва иқтисодиётни диверсификация қилиш жараёнларини давом эттиришдир.

Маълумки, 2000 йилда биз бу борадаги ислоҳот ва янгиланишлар йўналишини аниқ белгилаб олган эдик. Имкониятдан фойдаланиб, яна бир бор такрорламоқчиман — бу йўналиш бугун ҳам ўз долзарблиги ва аҳамиятини йўқотмаган, кейинги йилларда ҳам йўқотмайди.

Нега деганда, биз иқтисодиётимиз ва мамлакатимизнинг жаҳон майдонидаги рақобатдошлигини айнан ана шу ўта муҳим, ўзак вазифани бажариш орқалигина таъминлай оламиз. Барчамиз учун бу ҳақиқат аён бўлиши шарт.

Бунинг устига, қанчалик ғайритабиий туюлмасин, жаҳон иқтисодий инқирози ишлаб чиқаришни мунтазам янгилаб, модернизация қилиб бориш заруратини кун тартибига янада ўткир қилиб қўймоқда ва бунинг учун бор куч-имкониятимиз ва ресурсларимизни сафарбар этишни талаб қилмоқда.

Фақат битта мисол келтирмоқчиман. Бугун биз Тошкент, Навоий ва Толлимаржондаги учта иссиқлик электр станциясида мавжуд бўлган тежамкорлиги паст газ қурилмалари ўрнига замонавий буғ-газ қурилмаларини барпо этиш лойиҳалари устида иш олиб боряпмиз. Албатта, бу лойиҳаларни амалга ошириш учун каттагина инвестиция керак бўлади. Лекин иссиқлик энергияси ишлаб чиқаришда энергия манбаларидан фойдаланиш ҳажмини жаҳон стандартлари даражасида қисқартиришга эришадиган бўлсак, бундан келадиган самара сарф қилинган харажатларни ҳар жиҳатдан тўла қоплайди. Шунинг учун ҳам ушбу лойиҳалар ижросини жадаллаштириш устида қаттиқ ишлашимиз зарур.

Маҳсулот рақобатдошлигини таъминлаш учун ишлаб чиқаришни техник ва технологик янгилаш бўйича катта ва кичик лойиҳаларни излаш, бунинг учун зарур маблағ ва манбаларни топиш — бу ҳар бир корхона раҳбари ва муҳандис-техник ходимларининг биринчи навбатдаги энг муҳим вазифаси ва мажбурияти бўлмоғи керак.

Маҳаллий органлар ва тармоқ тузилмалари раҳбарларининг жойларда аҳоли бандлигини таъминлаш баҳонасида, нима қилиб бўлса ҳам, ҳеч кимга керак бўлмаган, омборларда тахланиб ётадиган сифатсиз маҳсулотни ишлаб чиқариш, эскирган техника ва технология асосида зарар кўриб ишлаётган корхоналарни сақлаб қолиш учун уринишларига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, бундай корхоналар сони бугунги кунда 200 тадан ошади.

Ажабланарли томони шундаки, бундай корхоналарнинг аксарияти енгил ва озиқ-овқат саноати соҳасида сақланиб қолмоқда. Ҳолбуки, бу соҳаларда тез ўзгарувчан бозор талаби техника ва технологияни узоғи билан 5-7 йилда, ривожланган мамлакатларда эса бундан ҳам қисқа муддатларда ўзгартиришни талаб этади. Бундай вазиятни мазкур корхоналарни банкрот деб эълон қилиш йўли билан тубдан ўзгартириш даркор.

Ўтган йили тузилган махсус ҳукумат комиссияси (Ш.Мирзиёев) бу ишни албатта охирига етказиши керак.

Алоҳида эътибор қаратиш лозим бўлган навбатдаги энг муҳим устувор вазифа — қишлоқда турмуш даражасини юксалтиришга, қишлоқларимиз қиёфасини ўзгартиришга қаратилган узоқ муддатли ва бир-бири билан чамбарчас боғлиқ кенг кўламли чора-тадбирларни амалга ошириш, ижтимоий соҳа ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантиришни жадаллаштириш, мулкдорнинг, тадбиркорлик ва кичик бизнеснинг мақоми, ўрни ва аҳамиятини тубдан қайта кўриб чиқиш, фермер хўжаликлари ривожини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашдан иборатдир.

Яқинда тасдиқланган «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастурида бу ҳужжатнинг мазмун-моҳияти, энг муҳим йўналишлари, конкрет параметрлари ва молиявий манбалари аниқ белгилаб қўйилганини ҳисобга оладиган бўлсак, бугун бу масалаларга батафсил тўхталиб ўтиш зарурати йўқ, деб ўйлайман. Лекин бир фикрни алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Яъни, бу устувор йўналиш ва уни амалга ошириш дастури нафақат 2009 йил, балки ўрта муддатли истиқбол учун белгилаб олинган.

Қишлоқларимиз қиёфасини, қишлоқда ҳаёт сифатини, ишлаб чиқариш муносабатларининг мазмун-моҳиятини ўзгартиришга, агросаноат мажмуида олиб борилаётган ислоҳотларни чуқурлаштиришга, охир-оқибатда қишлоқ аҳолисининг ижтимоий-сиёсий ва маданий савиясини, унинг онги ва фуқаролик масъулиятини оширишга қаратилган, биз учун ўта долзарб аҳамиятга эга бўлган ушбу давлат дастурини бажаришга киришар эканмиз, 2009 йилдаги бош вазифамиз уни амалга ошириш бўйича истиқболдаги барча ишларни мустаҳкам ташкилий асосга қўйишдан иборатдир.

Ушбу дастурдаги барча мақсадли вазифа ва параметрларнинг пировард натижада бажарилиши учун бутун масъулият Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда тузилган, шахсан биринчи раҳбарнинг ўзи бошқариши зарур бўлган ҳудудий комиссиялар зиммасига юкланишини айтиб ўтиришга, ўйлайманки, бугун ҳожат бўлмаса керак.

Конкрет дастурларда белгиланган вазифалар ҳар қайси ҳудуд бўйича қандай ижро этилаётганига қараб, мутасадди шахсларнинг ушбу дастур орқали қўйилган вазифани қай даражада тушуниши ва бажарилишини таъминлаши, қисқача айтганда, уларнинг замонавий раҳбарга нисбатан қўйиладиган талабларга қанчалик жавоб бериши тўғрисида хулоса чиқариш имкони пайдо бўлади.

Фурсатдан фойдаланиб, дастурнинг биз учун принципиал аҳамиятга эга бўлган қуйидаги йўналишларига яна бир бор эътиборингизни қаратмоқчиман.

Биринчидан, мазкур дастур ижроси билан боғлиқ қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш ва мустаҳкамлаш, янги қонунлар қабул қилиш, тегишли қонун ҳужжатларига, Ер кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш зарур.

Қишлоқда ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш, сув ресурсларидан оқилона фойдаланишни тартибга солиш ва суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Вазирлар Маҳкамаси кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик учун имтиёз ва рағбатлантириш чораларини кенгайтириш ва бу борада янги имкониятлар яратиб бериш, қишлоқда бозор муносабатларини янада чуқурлаштириш, фермерлик ҳаракатини қўшимча равишда қўллаб-қувватлаш, унинг ижтимоий-сиёсий мақомини мустаҳкамлаш юзасидан таклифларни ишлаб чиқиши ва Олий Мажлисга киритишни тезлаштириши зарур.

Иккинчидан, дастурда белгиланган вазифалар орасида қишлоқларимизда ҳаёт сифатини тубдан юксалтириш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш принципиал муҳим ва ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Бунинг учун қишлоқ аҳоли пунктларини меъморий жиҳатдан лойиҳалаштириш ва қуриш ишларини ташкил этиш тизимини тубдан қайта кўриб чиқиш лозим.

Ҳудудларнинг меъморий-лойиҳавий қурилиши бўйича бош планлари ишлаб чиқилишини таъминлаш, минтақаларнинг иқлими, демографик ҳолати ва бошқа шарт-шароитларини ҳисобга олган ҳолда, қишлоқ уйлари ва ижтимоий иншоотларнинг унификация қилинган намунавий лойиҳаларини тайёрлаш даркор.

Бу вазифаларни бажариш учун яқинда махсус «Қишлоқ-қурилиш-лойиҳа» лойиҳа-тадқиқот институти ташкил этилди. Ушбу муассасанинг тўлақонли фаолият бошлашини тезлаштириш, уни юқори малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш ва уларнинг олдига аниқ ва равшан вазифалар қўйиш керакки, жорий йилнинг ўзидаёқ биз янги архитектура бош планлари ва намунавий лойиҳалар бўйича ишлаш имкониятига эга бўлишимиз лозим.

Табиийки, янги қурилишларни замонавий қурилиш материаллари ва конструкцияларисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Қишлоқ жойларда барпо этиладиган объектларни қуришда йиғма, композицион ва кичик блокли конструкцияларни қўллаган ҳолда, индустриал ва йиғма технологияларни кенг жорий этиш даркор.

Вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари «Ўзқурилишматериаллари» компанияси билан биргаликда маҳаллий хомашёдан қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни ташкил этиш, пишиқ ғишт, том ёпиш, пардозлаш ва бошқа мақсадлар учун керак бўладиган материалларни ишлаб чиқариш бўйича минитехнологияларни жорий этиш, мавжуд норуда конларини қайта тиклаш ҳамда реконструкция қилишга доир махсус дастурларни ишлаб чиқиши лозим.

Биз қишлоқда нафақат обод аҳоли масканлари ва замонавий уйларга, балки равон йўллар, узлуксиз энергия таъминоти, аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш тизимига, ривожланган ижтимоий объектлар тармоғига — бу қишлоқ врачлик пунктлари, мактаблар бўладими, болалар спорти иншоотлари, телекоммуникация ва почта алоқаси бўладими, хизмат кўрсатиш, савдо шохобчалари бўладими — ана шундай ва бошқа тузилмаларга эга бўлишимиз керак.

Қишлоқ жойлардаги мавжуд инфратузилмани яна бир бор танқидий баҳолаб, уни кенгайтириш бўйича қўшимча маблағ ва имкониятлар топиш зарур. Бу қишлоқларда аҳолини, айниқса, ёшларнинг бандлигини оширишнинг муҳим омилларидан бири эканини унутмаслигимиз даркор.

Белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш учун қишлоқ қурилиши бўйича ҳудудий бўлимларга эга ихтисослашган банк ташкил этиш масаласини кўриб чиқиш мақсадга мувофиқдир. Марказий банк манфаатдор тузилмалар билан биргаликда яқин вақт ичида Вазирлар Маҳкамасига мазкур банк фаолиятини ташкил этиш юзасидан таклиф киритсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари туманларда намунавий лойиҳалар бўйича уй-жойлар, қишлоқларда ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилма объектларини қуриш бўйича ихтисослашган хусусий пудратчи корхоналарни ташкил этиш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга ёрдам кўрсатиш масаласини кўриб чиқсин.

Учинчидан, дастурнинг асосий вазифаси — қишлоқда саноат ишлаб чиқариши ва қурилишни жадал ривожлантириш, мева-сабзавот ва чорва маҳсулотларини қайта ишлаш бўйича замонавий техника ҳамда технологиялар билан жиҳозланган ихчам корхоналарни ташкил этиш чора-тадбирларини амалга оширишдан иборат.

Бу борада вазифа кенг миқёсда қўйилмоқда — яъни, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқаришни кенгайтириш ҳисобидан қишлоқда ихчам технологиялар билан жиҳозланган янги, замонавий қайта ишлаш корхоналарини шакллантириш ва уларнинг кенг кўламда фаолият юритиши учун ҳар томонлама мустаҳкам хомашё базасини ташкил этиш зарур.

Бундай ишлаб чиқариш қувватлари ҳар бир вилоят, туман ва қишлоқда барпо этилиши даркор. Бу нафақат ишлаб чиқаришнинг янги ҳажмлари ва ялпи ички маҳсулотни ошириш, аввало озиқ-овқат ишлаб чиқаришни кўпайтириш имконини беришини аниқ-равшан тушуниб олишимиз зарур. Чунки озиқ-овқат маҳсулотларига эҳтиёж ҳамиша юқори бўлиб, бу эҳтиёж бундан буён ҳам ортиб боришига шубҳа йўқ.

Энг муҳими, қайта ишлаш корхоналарини ташкил этиш орқали биз авваламбор иш ўринларига талаб доимо катта бўлган қишлоқларда ёшларни иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этиш имкониятига эга бўламиз.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликларига икки ой муддатда, Вазирлар Маҳкамаси билан келишган ҳолда, ҳар бир туман шароитидан келиб чиқиб, 2009-2011 йилларда қишлоқ жойларда қайта ишлаш корхоналарини ташкил этиш, уларни хомашё базаси билан таъминлаш дастурини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш вазифаси топширилсин.

Тўртинчидан, 2008-2012 йилларда суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш давлат дастурида кўзда тутилган чора-тадбирлар тизимининг изчил амалга оширилишига — яъни, экин майдонларининг мелиоратив аҳволини яхшилаш, фаолият кўрсатаётган ирригация-мелиорация объектларининг тегишли техник ҳолатини таъминлаш, ихтисослашган сув хўжалиги, қурилиш ва эксплуатация ташкилотларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий техника билан жиҳозлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш даркор.

2009 йилда хизмат кўрсатиш ва кичик бизнес соҳасини аҳоли бандлигини таъминлаш ва ҳаёт даражасини оширишнинг энг муҳим омили сифатида янада жадал ривожлантириш — устувор вазифа бўлиб қолади.

Бизнинг ижтимоий-иқтисодий сиёсатимизда кичик бизнес ва хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришга қандай катта аҳамият берилаётганини яна бир бор такрорлашнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман. Фақат эътиборингизни шунга қаратмоқчиманки, кичик бизнеснинг ихчам ва ҳаракатчанлиги, бозор конъюнктураси ўзгаришлари ва истеъмолчилар эҳтиёжларига нисбатан тез мослаша олиши уни жаҳон иқтисодий инқирози даврида янги иш ўринларини яратиш ва аҳоли даромадини ошириш борасида энг қулай ва мақбул воситага айлантиради.

Жорий йилда кичик бизнесни янада қўллаб-қувватлаш вазифаси ҳар қачонгидан кўра муҳим аҳамият касб этмоқда. Чунки кичик бизнес янги-янги иш ўринларини яратиб, бизнинг шароитимизда иш билан банд аҳоли даромадининг 70 фоиздан ортиғини ташкил этмоқда.

Шу сабабли Инқирозга қарши чоралар дастурида кичик бизнесни ривожлантиришни рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу чора-тадбирлар солиқ ва кредит имтиёзлари билан бир қаторда, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай бизнес муҳитини яратиш мақсадида институционал ислоҳотларни янада чуқурлаштиришни ҳам ўз ичига олади.

Жумладан, янги ташкил этилаётган кичик ва хусусий корхоналарни қўллаб-қувватлаш мақсадида Имтиёзли кредит жамғармасининг ресурс базасини икки баробар ошириш кўзда тутилган. Шу билан бирга, берилган имтиёзларнинг амал қилиш муддати узайтирилди, айланма маблағларни тўлдириш учун бериладиган кредитларнинг энг узоқ муддати 12 ойдан 18 ойга оширилди.

Жорий йилнинг 1 январидан саноат соҳасида фаолият кўрсатаётган кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлов ставкаси 8 фоиздан 7 фоизга камайтирилди, молиявий, маиший ва бошқа хизматларни кўрсатаётган микрофирмалар ва кичик корхоналар ягона солиқ тўловидан 3 йил муддатга озод этилди. Бунда микрофирмалар ва кичик корхоналар, нодавлат хўжалик юритувчи субъектларни оладиган дивидендларининг инвестицияларга, аввал олинган кредитлар учун ҳисоб-китоб қилишга йўналтириладиган қисми 5 йил муддатга солиқдан озод этилди.

Шунингдек, Инқирозга қарши чоралар дастурида 2009 йилда хўжалик юритувчи субъектларни текширишлар сонини камида яна 30 фоизга камайтириш кўзда тутилган.

Айни пайтда жойларда вазифада ўтирган амалдорлар хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ўрнига, кичик бўлса-да, ўз иши, ўз бизнесини ташкил этишга интилаётган одамларга турли йўллар билан тўсқинлик қилаётганига мутлақо тоқат қилиб бўлмайди.

Ўз бизнесини ташкил этиш ёки кенгайтиришни истаган тадбиркорлар қурилишга рухсат олиш, кадастр орқали расмийлаштириш учун ойлаб югураётганига, лойиҳаларни ишлаб чиқиш, ҳужжатларни расмийлаштириш, бинолар ижараси учун асоссиз равишда катта миқдорда пул тўлаётганига қандай чидаш мумкин? Бундай ҳолатларга прокуратура органлари қандай қараяпти?

Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда кичик бизнесни янада қўллаб-қувватлаш бўйича меъморий-лойиҳалаштириш вазифаларини ишлаб чиқиш, лойиҳа ҳужжатларининг экспертиза қийматини камайтириш, кичик бизнес учун экологик экспертизанинг соддалаштирилган тартибини жорий этиш ва уни амалга ошириш учун тарифларни пасайтириш юзасидан тегишли чора-тадбирлар кўзда тутилган қарор лойиҳасини тақдим этсин.

Кадастр ҳужжатларини расмийлаштириш, шунингдек, давлат мулки бўлган иншоотлар учун ижара ҳақи тўлаш бўйича тарифларни камайтириш масаласини ҳам кўриб чиқиш зарур.

Бир сўз билан айтганда, бугун кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга нима халақит бераётганини яна бир бор батафсил, чуқур таҳлил қилиш ва ушбу таҳлил асосида аниқ қарорлар қабул қилиш даркор.

Айниқса, хизматлар кўрсатиш соҳасини янада жадал ривожлантириш бўйича амалга ошираётган ишларимизни чуқурлаштириш катта аҳамиятга эга эканини алоҳида таъкидлашни истардим.

Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари қисқа вақт ичида 2007-2010 йилларда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш дастурининг ижросини таҳлил қилиб, белгиланган вазифаларнинг бажарилмаслиги билан боғлиқ сабабларни ўрганиб чиқсин ва зарур ҳолатларда тегишли ўзгартишлар киритсин.

Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш бўйича ҳудудий дастурларни тубдан қайта кўриб чиқиш ва қишлоқ жойларда уларни аҳоли, айниқса, ёшлар бандлигининг, қишлоқда ҳаёт даражасини оширишнинг муҳим омили сифатида жадал ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар кўриш зарур.

Бу борадаги энг асосий вазифа вазиятга тадбиркор нуқтаи назаридан қараш, яъни унга ўз ишини ривожлантириш учун нима тўсқинлик қилаётгани ва давлат томонидан қандай ёрдам кераклигини аниқлаш лозим. Хусусий секторга қишлоқ жойларда кўрсатилаётган хизматлар турларини кенгайтириш учун зарур шарт-шароитларни яратишга ҳам алоҳида аҳамият бериш даркор.

Навбатдаги энг муҳим устувор вазифа — бу мамлакатимизни модернизация қилиш ва аҳоли бандлигини оширишнинг муҳим омили сифатида ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани янада ривожлантиришдан иборат.

Ғоят муҳим аҳамиятга эга бўлган ушбу устувор вазифага алоҳида эътибор қаратишни истардим. Бунинг бир қанча сабаблари бор:

Биринчидан, инфратузилмани ривожлантириш янги корхоналарни жойлаштириш ва бутун иқтисодиётни тараққий эттириш учун зарур қулай шарт-шароитлар яратади, мамлакатимизнинг бой минерал-хомашё ресурсларини ўзлаштириш имкониятларини кенгайтиради.

Иккинчидан, ишлаб чиқариш инфратузилмаси, аввалambор, автомобиль ва темир йўлларнинг ривожланган тизими, уларнинг самарали фаолияти ишлаб чиқаришдаги умумий харажатларни камайтиришнинг муҳим шарти ва омилидир. Бу эса, ўз навбатида, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ва бутун иқтисодиётимизнинг рақобатдошлигини оширади.

Учинчидан, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, аҳолини тоза ичимлик суви, энергия билан таъминлаш, ижтимоий соҳа объектларини барпо этиш, пировард натижада аҳолининг турмуш даражасини оширишга хизмат қилади.

Тўртинчидан, инфратузилмани ривожлантириш кўп меҳнат талаб қиладиган кенг кўламли соҳа ҳисобланади. Бу янги иш ўринларини ташкил этиш, аҳолининг, айниқса, ёшларнинг иш билан бандлигини таъминлаш, одамларнинг даромади ва фаровонлигини ошириш имконини беради.

Замонавий ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани жадал ривожлантиришни таъминлаш, шу асосда иқтисодиётни изчил ва барқарор юксалтириш учун қулай шарт-шароит яратиш мақсадида «2009 йилда ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани янада ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» махсус дастур қабул қилинди ва унинг бажарилиши кескин назоратга олинди.

Биз транспорт инфратузилмасини, биринчи навбатда автомобиль ва темир йўлларни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратмоқдамиз. 2007-2010 йилларда умумий фойдаланишда бўлган автомобиль йўлларини ривожлантириш дастурининг амалга оширилиши бугунги кунда республикамизнинг барча минтақалари ўртасида йил давомида ишончли транспорт алоқасини таъминламоқда.

Шунингдек, Дастур доирасидаги ишлар қўшни мамлакатлар чегараларидан ўтмасдан, юкларни манзилга узлуксиз етказиш, йўловчилар ташиш учун шароит яратмоқда, ҳудудимиз орқали ўтадиган юклар транзитини сезиларли даражада кўпайтиришга хизмат қилмоқда.

Жорий йилда янада ишончли транспорт хизмати кўрсатиш учун қабул қилинган қўшимча чора-тадбирлар билан бир қаторда халқаро аҳамиятга молик умумий фойдаланишда бўлган 400 километрдан ортиқ автомобиль йўлини модернизация қилиш кўзда тутилмоқда.

Жумладан, Бейнов — Бухоро — Самарқанд — Тошкент — Андижон йўналиши бўйича 4 қаторли халқаро автомобиль йўлини, шунингдек, Бухоро — Олот ва Самарқанд — Ғузор йўлларининг стратегик участкаларини қуриш мўлжалланмоқда. Шу билан бирга, маҳаллий бюджетлар ва Республика йўл жамғармаси маблағлари ҳисобидан маҳаллий аҳамиятга молик йўлларни реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш кўламини кенгайтириш вазифаси қўйилмоқда.

Темир йўл тармоқларини қуришни давом эттириш ҳам биз учун катта аҳамият касб этади. Жорий йилда янги Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўл линиясида ободонлаштириш ишларини ниҳоясига етказиш зарур.

Деҳқонобод калий ўғитлари заводининг қайта ишлаш комплексига олиб борадиган янги темир йўл тармоғини барпо этиш, Жиззах — Янгиер йўналиши бўйича электрлаштирилган икки йўлли линия ва Янгиер — Фарҳод йўналиши бўйича электрлаштирилган бир йўлли линия қурилиши юзасидан кўзда тутилган қўшимча чора-тадбирларни амалга ошириш керак.

Навоий аэропорти базасида эркин индустриал-иқтисодий зонани ташкил этиш, шунингдек, Навоий шаҳрида янги барпо этилган аэродромни халқаро оператор — Кореянинг «Кореан Эйр» компанияси бошқарувига бериш тўғрисидаги қарорнинг қабул қилиниши туфайли олдимизда катта истиқболлар очилади.

Халқаро интермодал логистика марказининг ташкил этилиши ундан нафақат Жануби-Шарқий Осиёни Европа билан боғлайдиган қитъалараро транспорт-экспедиция узели сифатида фойдаланиш имконини беради. Айни пайтда у Навоий вилояти ва қўшни ҳудудларда янги, юксак технологияларга асосланган ишлаб чиқариш корхоналарини ташкил этиш учун зарур шароитлар яратади.

Ижтимоий инфратузилма объектларини жадал ривожлантириш, аҳоли пунктларини ободонлаштиришни тубдан яхшилаш, шунинг ҳисобидан қўшимча иш ўринларини яратиш масалалари бизнинг режаларимизда алоҳида ўрин эгаллаши даркор.

Кўзда тутилган чора-тадбирлар доирасида 2009 йилда узунлиги 2 минг километрдан ортиқ ичимлик суви ва қарийб 700 километрлик табиий газ тармоқларини ишга тушириш, чекка туманларни суюлтирилган газ билан таъминлашни тубдан яхшилаш белгиланган.

Уй-жойларни капитал таъмирлаш, реконструкция қилиш ва қуриш бўйича пудрат ишлари кўламини кенгайтириш, аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжини қондириш мақсадида шаҳар ва туманларда турар-жой фонди объектларини лойиҳалаштириш, қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва уларнинг дизайни бўйича ишларни тугал ҳолда, яъни калити билан топшириш шарти асосида фаолият олиб борадиган ихтисослашган хусусий таъмирлаш-қурилиш ташкилотларини тузиш назарда тутилган.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари бундай хусусий ташкилотларни шакллантириш, уларни иш билан таъминлаш учун зарур шарт-шароит яратиши лозим.

Шу мақсадда турар-жой фондини, унинг идоравий мансублигидан қатъи назар, фойдаланилмаётган авария ҳолатидаги ва эскирган уй-жойларни, кўпқаватли уйлардаги бўш турган хоналарни, жумладан, ётоқхона ва қурилиши тугалланмаган объектларни аниқлаш учун тўлиқ инвентаризациядан ўтказиш керак. Аниқланган ҳолатлар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш, бунда мазкур биноларни маҳаллий ҳокимият идоралари тасарруфига беришни кўзда тутиш, реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш бўйича конкрет дастурлар ишлаб чиқиш керак. Ушбу дастурларнинг амалга оширилиши пудрат ишларини бажариш учун қўшимча равишда ўн минглаб ишчиларни жалб қилиш, одамларимизнинг уй-жой шароитларини сезиларли даражада яхшилаш имконини беради.

Банк ишини янада такомиллаштириш, аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектларнинг бўш маблағларини тижорат банклари депозитларига жалб қилишни рағбатлантириш ишлари ҳам 2009 йилда устувор вазифа бўлиб қолади.

Шуни таъкидлашни истардимки, банк тизимини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш масаласи доимо эътиборимиз марказида бўлиб келмоқда ва бу ўзининг ижобий натижаларини бермоқда. Бироқ, бу борадаги ишларни янада чуқурлаштириш ва кенгайтириш керак. Нега деганда, айнан банклар, таъбир жоиз бўлса, бутун иқтисодиётимизни озиқлантириб турадиган қон томирлари ҳисобланади, мамлакатимизнинг молиявий-иқтисодий барқарорлиги кўп жиҳатдан уларнинг самарали фаолиятига боғлиқ.

Биринчи навбатда банклар, уларнинг муассислари капиталлашув даражасини ошириш бўйича бошланган ишларни охирига етказиши, ўз низом жамғармаси миқдорини белгиланган кўрсаткичларга олиб чиқиши лозим.

Бугунги кунда банкларда омонатларнинг кўпайишига, уларнинг банк тизимига жалб этилишига нималар тўсқинлик қилаётганини ҳар томонлама чуқур таҳлил қилиш ва бу борада қўшимча чора-тадбирлар кўриш керак. Бу ўринда гап аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектларнинг бўш маблағларини банк секторига жалб қилишда таъсирчан ва узоқ муддатли рағбатлантириш омилларини ташкил этиш, иқтисодиётнинг реал секторига кредит ажратишни кўпайтириш учун банкларнинг имкониятини кенгайтириш ҳақида бормоқда.

Банклар зиммасига инвестиция фаолиятини кенгайтириш вазифалари юклангани сабабли уларнинг ишини тубдан қайта ташкил этиш лозим.

Биринчи навбатда, бу борада инвестиция лойиҳаларини экспертизадан ўтказиш ва молиялашни ташкил этиш бўйича тижорат банкларининг махсус хизматларини мустаҳкамлаш зарур.

Тижорат банклари ва уларнинг тегишли бўлинмалари раҳбарларини аттестациядан ўтказиш шуни кўрсатдики, уларнинг аксарияти амалдаги қонунчилигимизни ва инвестиция сиёсатини амалга ошириш механизмини етарли даражада билмайди. Шу сабабли ҳам банклар ҳали-бери инвестиция жараёнларининг фаол иштирокчиларига, инвестиция лойиҳаларини ҳамда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш дастурларини жорий этишда корхоналар ва кичик бизнес субъектларининг ҳақиқий ҳамкорларига айлана олмаётганини афсусланиб таъкидлаш керак.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тижорат банклари, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси билан биргаликда икки ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектларнинг бўш маблағларини депозитларга жалб қилишни янада рағбатлантиришга доир аниқ таклифлар киритсин.

Қадрли дўстлар!

Ишончим комилки, биз ишлаб чиққан Инқирозга қарши чоралар дастурида кўзда тутилган тадбирларни изчиллик билан амалга ошириш жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг таҳдид ва хатарларига муносиб қарши туриш, унинг иқтисодиётимизга салбий таъсирининг олдини олиш имконини беради.

Айни пайтда бу дастур инқироздан сўнг Ўзбекистон иқтисодиётининг янада кучли, барқарор ва мутаносиб ривожланган ҳолда майдонга чиқиши, жаҳон бозорларида ўзимизнинг мустаҳкам ўрнимизни эгаллаш, шулар асосида изчил иқтисодий ўсишни таъминлаш, халқимизнинг ҳаёт даражаси ва фаровонлигини янада ошириш бўйича олдимизда турган устувор вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун ишончли замин яратади.

Ана шу эзгу мақсадларга эришиш йўлида барчангизга сиҳат-саломатлик, омад ва ютуқлар тилайман.

(Давоми. Боши 1-2-бетларда)

❖ Маънавий мерос

«БОБУРНОМА»ДА ҚИШЛОҚ ТАСВИРИ

Заҳириддин Муҳаммад Бобур «Бобурнома» асарида қишлоқ тасвирига ҳам катта ўрин ажратади. Муаллиф ўзи қаламга олган қишлоқларда кечган воқеа-ҳодисаларга илмий нуқтаи-назар билан қараган. Жойлашган ўрнига, тоғ жинсларига, экинлари тури, қаердан, қанча миқдорда сув билан таъминланишига эътибор берган.

У Мовароуннаҳрда бўлган даврида баъзи қишлоқларни батафсил тасвирлашдан кўра уларнинг номини тилга олиб айрим жиҳатларини санаш билан чекланган. Бунга асосий сабаб бу давр Бобурнинг ёшлиги, тож-тахт учун кураш палласига тўғри келган.

Лекин шунга қарамасдан Бобур Мовароуннаҳр баъзи қишлоқлари тасвирига алоҳида эътибор қаратганлигини ҳам кўриш мумкин. У Самарқанд шаҳри ҳақида фикр юритар экан, унинг теварагидаги қишлоқларни «атроф ва жавониб» деб атайди. «Бобурнома»даги Самарқанднинг Кўҳак қишлоғи тасвири муаллифнинг шу юртга бўлган меҳрини кўрсатиб турибди. Унда Бобур шаҳар атрофи қишлоқларининг оқар сув билан таъминланганлигини, қайси канал ва ариқ қаердан бошланиб, қаерда тугаши, қанча ерни суғориши, ичимлик суви сифатидаги бошқа чегарадош жойларнинг Самарқанд шаҳридан оқадиган сувга бўлган эҳтиёжини ҳисоблаб берган: **«Маъмуранинг канорасида воқеъ бўлубтур... Кўҳак суйи шимолидин оқар, Самарқанддин икки куруҳ бўлғай. Бу сув била Самарқанд орасида бир пушта тушубтур, Кўҳак дерлар. Бу руд мунинг тубидин оқар учун Кўҳак суйи дерлар. Бу сувдин бир улуғ руд айирибтурлар, балки дарёчадур. Дарғам суйи дерлар. Самарқанднинг жанубидин оқар, Самарқанддин бир шаръий йиғоч бўлғой. Самарқанднинг бағот ва маҳаллоти ва яна неча тумонoти бу сув била маъмурдур. Бухоро ва Қора кўлгача-ким, ўттуз-қирқ йиғоч йўлга ёвуқлашур. Кўҳак суйи била маъмур ва мазрўъдур. Мундоқ улуғ дарё асло зироаттин ва иморатин ортмас, балки ёзлар уч-тўрт ой Бухорога сув етмас».**

Самарқанд атрофидаги қишлоқларнинг сув билан таъминланиши билан бирга бу ерлардан олинадиган маҳсулотлар, боғ-роғларнинг шуҳрати ва лаззатли меваларининг таърифи ҳам берилган. Унда бир Самарқанд меваларининг орасида қайсиси ўша пайтда машҳур бўлгани, бу қишлоқ маҳсулотларининг бошқа юртлардаги турдош хиллари билан фарқи, ўхшашлигини ҳам кўрамиз: **«Узуми ва қовуни ва олмаси ва анори, балки жамиъ меваси хўб бўлур. Вале икки мева Самарқанддин машҳурдур: себи Самарқанд ва соҳибийи Самарқанд. Қиши маҳкам совуқтур, қори агарчи Кобул корича тушмас. Ёзлар яхши ҳавоси бор, агарчи Кобулча йўқтур».**

Исфара атрофидаги қишлоқлар ҳақидаги қайдлар киши диққатини тортади. Уларда қишлоқлар бой манзараси, флора фаунаси, табиатида сирли «Санги ойина» борлиги ёзилган: **«Яна бир Исфарадур... Мусмир дарахтлари бисёрдур, вале боғчаларида аксар бодом дарахтидур. Исфаранинг бир шаръисида (яъни қишлоғида) жануб сори пушталарнинг орасида бир парча тош тушубдур, «Санги ойина» дерлар. Узунлиги тахминан ўн қари бўлғай, баландлиги баъзи ери киши бўйи, пастлиги, баъзи ери кишининг беличa бўлғай, ойинадек ҳар нима мунъакис бўлур».**

Кандибодом (бугунги Конибодом) тасвирида ажиб атамаларга дуч келамиз. Агар юқорида «жавониб» — томон, қишлоқ, қишлоқ даласи маъносида «уланг» каби атамалар ишлатилган бўлса, бу мисолда Кандибодомга **«Агарчи қасаба эмас, яхшигина қасабачадур»** деган таъриф берилган. Демак, Бобур даврида бугунги Конибодом шаҳар билан қишлоқнинг ўртасидаги «шаҳарча»га мос келади. Шунинг учун бу макон ҳақида гап борар экан, Бобур асосан Кандибодом қасабаси атрофидаги қишлоқлар ҳақида сўз юритган бўлади.

Бу мисолда диққатни тортувчи бир жиҳат мавжуд. Унда Бобур табиатнинг яна бир мўъжизаси «Ҳодарвеш» дашти борасида маълумот беради. Бунда муаллиф жой этимологияси, яъни номланишига жиддий эътибор бериб Ҳодарвеш даштининг номланишига сабаб бўлган тарихни ўқувчига етказади: **«Хўжанд била Кандибодом орасида бир дашт тушубтур. Ҳодарвешға мансуб. Ҳамиша бу даштта ел бордур. Марғинонғаким, шарқидур, ҳамиша мундин ел борур. Хўжандғаким ғарбидур, дойим мундин ел келур: тунд еллари бор. Дерларким, бир неча дарвеш бу бодияда тунд елга йўлукуб, бир-бирини тополмай «Ҳо дарвеш», «Ҳо дарвеш» дей-дей тамом ҳалок бўлубтурлар, андин бери бу бодияни Ҳодарвеш дерлар».**

Бобур Кобул вилояти ҳақида фикр юритар экан, энг аввало бу шаҳар атрофидаги қишлоқлар, унинг гўзал манзараси, улардаги ҳайвонот, наботот ҳақида завқланиб ҳикоя қилади. Айниқса, Бобур Кобул атрофидаги Гулкина қишлоғида дам олгани, ўзининг онда-сонда имкони бўладиган хуш дамларини яқин дўстлари билан баҳам кўргани ҳақида кўп ёзган. «Бобурнома»даги бу қайдлар унинг табиатга ошуфталиги, деҳқончилик, қишлоқ ҳаётини жуда яхши кўрганлигидан далолат беради. Зеро мазкур қишлоқдаги **«хилват гўша»**да унинг **«Ғалаба лавандликлар анда қилилиб эди»** деб юксак меҳр, ички қониқиш билан ифода этган: **«Менинг аммим Улуғбек мирзо замонида Вайс атка мирзонинг аткаси бу тоғнинг доманасида бир ариқ чиқарибтур. Доманадаги боғот тамом бу ариқ била маъмурдур. Поёни об Гулкина отлиқ маҳалладур, хилват гўшадур. Ғалаба лаванликлар анда қилилиб эди».**

Диққатингизни матннинг бир жойига қаратмоқчимиз. Кобул атрофидаги бу қишлоқнинг бир вақтда Бобурнинг аммаси — темурийзода Улуғбек Мирзо ариқ қаздириб обод қилгани қишлоқ аҳли деҳқончилиги учун ўша ерда фойдаланилганини эзиб қолдирган.

Улуғбек Мирзо томонидан бошланган бу анъанани Бобур жуда муваффақият билан давом эттирган. Унинг Афғонистон ва Ҳиндистонда Марказий Осиё тамаддунини бу юртларга татбиқ этиш, қишлоқларидаги экин майдонларини ҳосилдор ерларга айлантириш, боғ-роғлар барпо этиш, янги навли дарахтлар, полиз экинларини ўстиришдаги ишлари эътиборга моликдир.

«Бобурнома»даги маълумотлар Кобул ва унинг атрофидаги қишлоқлар, тоғ ёнбағридаги ерларда деҳқончилик, боғдорчилик ва сабзавотчилик ривожланганидан далолат беради. Уларда экинларнинг нави ва хиллари, об-ҳавоси ва экинларга таъсир этувчи омиллargacha баён этилган: **«Кобулдин бир кунда андоқ ерга борса бўлурким, ҳаргиз қор ёғмас. Икки соати нужумийда андоқ ерга борса бўлуркм, ҳаргиз қори ўксумас, магар аҳёнан андоқ ёз келгайким, қор қолмағай... Кобул ва кентларида сардсерий мевалардин узум ва анор ва ўрук ва олма ва биҳи ва амруд ва шафтолу ва олу ва санжид ва бодом ва янғоқ кўптур. Мен олу-болу ниҳолини кетуруб эктурубмен, яхши олу-болулар бўлди ва ҳануз тараққийда эди».**

Бобур Афғонистон қишлоқлари ва шаҳар атрофидаги ўлангларида етиштириладиган меваларнинг хили, нави, уларнинг сифатидан тортиб бошқа ўлкаларга олиб бориш мумкин ёки йўқлигини аниқ келтиради: **«Гармсерий мевалар, мисли норунж ва турунж ва амлук ва найшакар Ламғоноттин келтурурлар. Найшакарни мен келтуруб эктуруб эдим. Чилғўзани Нижровдин келтурурлар. Кобул атрофидаги Кўҳистондин асал бисёр келур. Шаҳдхоналари бордур. Бир Ғазни тарафидаги Кўҳистондин асал келмас. Кобулнинг ривочи хўб бўлур, биҳи била олуси ҳам яхшидур. Бодринги дағи яхши бўлур».**

Афғонистонда Бобур қурдирган иморатлар, боғлар, асосан шаҳардан ташқарида, серсув, ҳавоси тоза жойларда. Бу қишлоқларнинг тасвири муаллифнинг қишлоқ табиати, деҳқончилик, айниқса оқар сув билан боғлиқ қарашларига ойдинлик киритган. Одинапур боғи таърифидаги ҳар бир сўзи, иборасини кейинги жумла қувватлаб келади, бойитади ва Бобурнинг на қадар табиатни яхши кўрганини, уни обод этишга киришгани, деҳқончилик, боғ яратиш диди ва санъатини намойиш этади. Бобур боғ жой ландшафтини ўзгартирган ва унинг «гўнияли» бўлишига интилган, турли дарахт ва гулларни кўчатидан ўстиришга эришган. Бу боғ том маънода бунёдкорликни мақсад этган Бобур фаолиятининг, унинг эстетик оламининг ёркин ифодасидир: **«Одинапур кўрғонининг олида жанубий тарафида бир баландида тарихи тўққиз юз ўн тўртта бир чаҳорбоғ солдим, Боғи Вафоға мавсум, рудқа мушриф, руд кўрғон била боғнинг орасидадур, норунжи ва турунжи ва анори бисёр бўлур. Паҳархонни босиб Лоҳур ва Диполпурни фатҳ қилган йили кила келтуруб, эктуруб эдим, сабз бўлуб эди. Андин бурунғи йил найшакар дағи экиб эдилар, яхши найшакарлар бўлуб эди. Бадахшон ва Бухорога ул найшакарлардин йиборилиб эди. Ери муртафиъ, оқар суйи муттасил, ҳавоси қишлар муътадил, боғнинг ўртасида бир кичикрак пушта воқиъ бўлубтур, бир тегирмон суйи бу боғнинг ўртасидин ва боғнинг ичидаги пуштанинг устидин ҳамиша жорийдур. Боғ ўртасидаги чорчаман бу пуштанинг устида воқеъ бўлубтур. Боғнинг ғарби-жанубий тарафида даҳи дардаҳ ҳавзедур, атрофи тамом норунж дарахтларидур, анор дарахтлари ҳам бор. Бу ҳавзнинг гирдо-гирди тамом себаргазордур. Бу боғнинг айн ери ушбудур. Норунжлар сарғарғон маҳалда бисёр яхши кўрунур, хейли яхши боғ воқе бўлубтур».**

Бобур даврида ҳам шаҳарлик аҳоли ёз кунлари ўзларининг оила, дўстлари билан қишлоқ жойлардаги сўлим гўшалар, гуллар билан бурканган адирларда дам олишган, ҳордиқ чиқариб табиат неъматларидан баҳраманд бўлган: **«Бу кентлардин қуйи домонада тоғ била Борон суйининг оралиғида икки парча ҳамвор дашт воқе бўлубтур. Бирини Курраи Тозиён дерлар, яна бирини Дашти Шайх. Ёзлар жикин тола ўти бисёр яхши бўлур. Атрок ва аймоқ ёз мунда келурлар. Бу домонада ранго-ранг ҳар навъ лола бўлур. Бир қатла санаттим, ўттуз икки- ўттуз уч навъ ғайри мукаррар лола чиқти. Бир навъ лола бўлуркм, андин андак қизил гул иди келур. Лолаи гулбўй дер эдук. Дашти Шайхта бир парча ерда бўлур, ўзга ерда бўлмас. Яна ушбу домонада Парвондин қуйироқ садбарг лола бўлур, ул ҳам бир парча ерда Ғурбанд тангисининг чиқишида бўлур».**

Бобурнинг қишлоқ аҳли, уларнинг меҳнати, машаққат билан маҳсулотларни халққа етказишига оид қарашларини келтирмасдан илож йўқ. Бундай тасвирлар шоҳ Бобурнинг нақадар халқпарвар эканлиги, уларнинг турмуш тарзидан хабардор бўлгани ва уларга раҳм-шафқат назари билан қараганлигининг исботи бўла олади. Биз ўша даврдаги мевалар ва маҳсулотларнинг қайси бири сифатли эканлигини билиб олишимиздан ташқари Бобурнинг қиёслаш санъати орқали янада бой маълумотга эга бўламиз: **«Кобул узумидин Қазни узуми яхшироқ бўлур. Қовуни ҳам Кобул қовунидин ортуқроқтур. Олмаси ҳам яхши бўлур. Ҳиндустонға элтарлар. Экини бисёр пурмашаққаттур. Ҳар миқдор еркм, экарлар, юзига тамом янги туфроқ ҳар йили киюрурлар. Вале Кобул экинидин мунинг экинининг ҳосили ортуғрокдур. Рўян экарлар. Тамом Ҳиндустонға борур. Бу элнинг яхши маҳсули рўяндур».** Бу тасвирнинг умрбоқийлиги шундаки, шу жойларда ҳозир ҳам деҳқонлар машаққат билан тоғ ёнбағирларидаги тошлоқ ерларга от, уловлар билан қопда тупроқ ташиб, деҳқончилик қилишади. Беш аср ўтса ҳам Бобурнинг бу тасвири жонлилиги, ҳаётийлиги билан қимматлидир.

«Бобурнома»да жуда кўп қишлоқлар, жумладан, Исталиф, Борон, Дараи нур, Чағонсарой, Нижров ва бошқаларнинг бой тасвири ҳам берилганки, уларнинг барчаси ҳақида бир мақола доирасида фикр билдириш амри маҳол. Юқоридаги мисолларнинг ўзи ҳам Бобурнинг нақадар қишлоқларни яхши билганлигини кўрсатади, деҳқонлар меҳнатининг қадри ва машаққати ҳақидаги билдирган фикрлари унинг салтанатни бошқаришда фуқаролар дардига шерик эканидан, юртга бўлган садоқатидан далолат беради.

Ҳасан ҚУДРАТУЛЛАЕВ,
филология фанлари доктори, профессор.

ЯХШИ КИШИ КЎРМАГАЙ ЁМОНЛИҒ ҲАРГИЗ

Ким, ёр анга илм толиби, илм керак,
Ўргангали илм толиби, илм керак.
Мен толиби илму толиби илме йўқ,
Мен бормен илм толиби, илм керак.

✧✧✧

Давлатқа етиб меҳнат элин унутма,
Бу беш кун учун ўзунгни асру тутма.
Боғанни, кел эмди, ёд қилмай, эй дўст,
Бориш-келишингни лутф этиб ўксутма.

✧✧✧

Менинг тилагим будурки, навозанда бўлай,
Ҳар қанда эсанг мен дағи анда бўлай.
Не хулқ эди, яна кўнглум олдинг сўз ила,
Ширин сўзу яхши хулқунга банда бўлай.

✧✧✧

Ҳар кимки, вафо қилса, вафо топқусидир,
Ҳар кимки, жафо қилса, жафо топқусидир.
Яхши киши кўрмагай ёмонлиғ ҳаргиз,
Ҳар кимки, ёмон бўлса, жазо топқусидир.

✧✧✧

Кўпдан берикм ёру диёрим йўқтур,
Бир лаҳзайу бир нафас қарорим йўқтур.
Келдим бу сари ўз ихтиёрим бирла,
Лекин боруримда ихтиёрим йўқтур.

✧✧✧

Эй кўнгул, чун яхшидан кўрдинг ёмонлиғ асру кўп,
Эмди кўз тутмоқ, не яъни ҳар ёмондин яхшилиғ.
Бори элга яхшилиғ қилғилки, тундин яхши йўқ
Ким, дегайлар даҳр аро қолди фалондин яхшилиғ.

«БАҲОР АЙЁМИДУР...»

(*Мухаммас*)

Не ерда бўлсанг эй гул, андадур чун жони Бобурнинг,
Ғарибингта тараҳҳум айлағилким, Андижонийдур.

Булут эрмас, кўк узра тарқаган кўнгил гумонидур,
Гумон қилмак бу дамда бегумон дилнинг зиёнидур,
Кўкарган хор ила хаслар тирикликнинг нишонидур,
Баҳор айёмидур дағи йигитликнинг авонидур,
Кетур соқий, шароби нобким, ишрат замонидур.

Нигорнинг чеҳраси гоҳ ишқ нақлидин эрур гулгун,
Гаҳи ҳусну латофат, гоҳи ақлидин эрур гулгун,
Букун боғим менинг ёр қадди нахлидин эрур гулгун,
Гаҳе саҳро узори лола шаклидин эрур гулгун,
Гаҳе саҳни чаман гул чеҳрасидин арғувонийдур.

Яна кўнгил қатидин кетди бир-бир занг гуллардин,
На хушдур етса кўксингга муаттар чанг гуллардин,
Яна ўксук жаҳонингда талошу жанг гуллардин,
Яна саҳни чаман бўлди мунаққаш ранг гуллардин,
Магарким сунъниңг наққошиға ранг имтиҳонидур.

Қўйингда ончалар даҳр ичра қилмишдир бу дил зори,
Ки яхлит лоларанг ўлмиш харобот бирла кулзори,
Аламлар тарқалиб буткул, туғанмиш ранжу озори,
Юзинг, эй сарв, жоним гулшанининг тоза гулзори,
Қадинг, эй гул, ҳаётим боғининг сарви равонидур.

Руҳимга иштиёқ солган зумуррад майсаси қирнинг,
Гўзал тушдир бу айёмлар, баёнин қилма таъбирнинг,
Букун етмоқдаман зимнига аста-аста бир сирнинг,
Не ерда бўлсанг эй гул, андадур чун жони Бобурнинг,
Ғарибингға тараҳҳум айлағилким, Андижонийдур.

Сирожиддин САЙЙИД,
Ўзбекистон халқ шоири.

➤ ЎзХДП фаоллари ташаббуси

СОҒЛОМ АВЛОД ТАРБИЯ ТОПАЁТГАН МАСКАН

ЎзХДП Булунғур туман кенгаши қошида «Алпомиш» спорт-соғломлаштириш маркази фаолият кўрсатмоқда

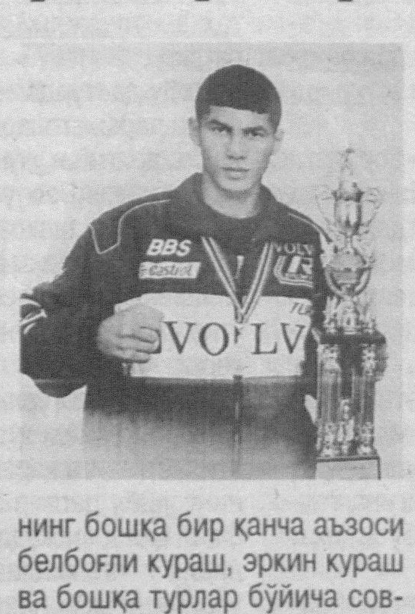

Замонавий жиҳозлар билан таъминланган бу марказда ёшлар шоҳмот-шашка, стол тенниси, оғир атлетика каби спорт турлари билан шуғулланишади. Мана, етти йилдирки, улар вилоят ва республика миқёсидаги мусобақаларда ғолиблар сафидан жой олиб келишмоқда.

— Спорт ёшларни чиниқтиради, ҳаётга муҳаббатини оширади, ёмон йўлларга кириб кетишдан сақлайди, иродасини мустаҳкамлаб, ақлан етук, руҳан пок, жисмонан бақувват ва тетик қилиб тарбиялайди, — дейди марказ раҳбари, эркин кураш бўйича тўрт карра Ўзбекистон чемпиони Бердиёр Туробов.— Спортнинг фойдали жиҳатлари кўп. Болаларга жисмоний чиниқиш сирларини ўргатиш баробарида ҳалоллик, адолатлилик, сабр-тоқатлилик каби фазилатларни ҳам сингдириб борамиз.

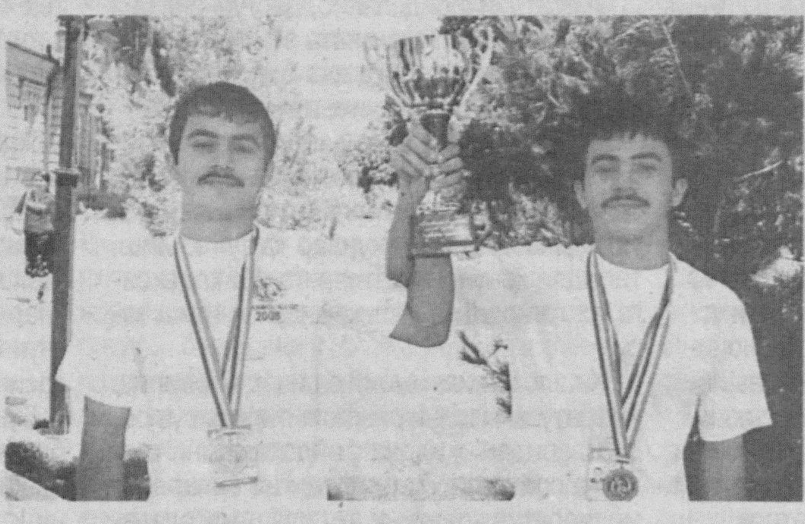

Кураш йўналишида 150 нафардан ортиқ йигит-қиз миллий, эркин ва белбоғли кураш билан шуғулланади. Спортга бўлган муҳаббати, ўз устида мунтазам ишлаши, ғайрат ва шижоати туфайли Элёр Эргашев Ўзбекистон чемпиони, марказнинг бошқа бир қанча аъзоси белбоғли кураш, эркин кураш ва бошқа турлар бўйича совриндор бўлишди. Жумладан, улар 2007-2008 йилда миллий ва белбоғли кураш бўйича «Умид ниҳоллари», «Баркамол авлод» спорт мусобақаларида яхши натижаларни кўрсатдилар. Шу йил 7-9 январь куни Зарафшон шаҳрида эркин кураш бўйича ёшлар ўртасидаги республика турнирида марказ аъзоси Феруз Анорбоев 1-ўринни қўлга киритди.

— Спорт билан шуғулланган одам вақтни тежайди, — дейди туман партия кенгаши раиси ўринбосари Мамашариф Неъматов. — Соғлигига зиён бўлган нарсадан ўзини тияди. Спортчи учун энг муҳими ғалаба ва дўстликдир. Бу уларнинг ҳаёт тарзига ҳам таъсир этади.

— Биз спортга алоҳида эътибор қаратаётганимиз бежиз эмас. Спорт соғлом авлодни тарбиялашда муҳим аҳамият касб этади, — дея суҳбатга қўшилди туман кенгаши раиси Турсун Йўлдошев.

Тумандаги 1274 нафар партия аъзоси 44 та БПТга бирлашган. Кейинги пайтда амалий ишларни кўпайтирганимиз туфайли туманда партиянинг хайрихоҳ ва тарафдорлари кўпайиб бормоқда.

Биз партия фаоллари ҳамроҳлигида туман кенгашида бўлганимизда, у ерда меҳнат фахрийси Валентина Усмоновани учратдик.

— Ўтган йили биргина «Фаол аёллар» қаноти ташаббуси билан 20 га яқин тадбирда иштирок этдим,— дейди Валентина опа. Уларда асосий эътибор хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоялаш, фаоллигини ошириш, оналик ва болаликни муҳофаза этишга қаратилди. Қизларни оилага тайёрлаш, ўсмирлар орасида диний-маърифий суҳбатлар олиб бориш ҳам эътибордан четда қолгани йўқ. Партия етакчилари билан бирга, биз кексалар ҳам ўғил-қизларимизга насиҳат қилиб, ўз тажрибамиз билан ўртоқлашаяпмиз. Бугунги ёшларнинг шижоатини кўриб, яшариб кетасан, киши.

ЎзХДП Булунғур туман партия кенгаши фаолияти билан танишар эканмиз, қаердаки партиянинг мақсад-вазифалари жамоатчилик орасида кенг тарғиб этилса, амалий иш бўлса, сиёсий кучга ишонч ортишига яна бир бор амин бўлдик.

Абдували ХУДОЁРОВ
«Ўзбекистон овози» мухбири.
Ҳусан ТЎҒИЗОВ
олган суратлар

➤ ЎзХДП ҳаёти

МУҲИМ ВАЗИФАЛАРДАН БИРИ

Жаҳон миқёсида кечаётган глобаллашув жараёни ҳамда давлатлар ва халқлар ўртасидаги интеграция халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлашда муҳим аҳамият касб этаётир. Сир эмаски, хорижда ундан ғаразли мақсадда фойдаланишга уринаётган сиёсий кучлар ва марказлар ўз фаолиятини янада кучайтирмоқда. Куни кеча ЎзХДП Бухоро шаҳар кенгаши томонидан Санъат коллежида ўтказилган тадбир ана шундай вазиятда ёшларни ёт ғоялар таъсирига тушиб қолишдан асраш масаласига бағишланди.

— Маълумки, ҳозирги пайтда четдан кўлами ва миқёсини ўлчаб бўлмайдиган шиддатли информация оқими кириб келмоқда, — дейди Бухоро шаҳар Ички ишлар бошқармаси вояга етмаганлар орасида ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш бўлими бошлиғи, милиция майори Фарҳод Каримов. — Бундай ахборот оқими ичида тўғри, нотўғри маълумотлар бўлиши табиий. Ғаразли ниятдаги ахборотлар салбий оқибатларни келтириб чиқаради. Бундан ҳар биримиз огоҳ бўлишимиз шарт. Ёшларга бугун оламда рўй бераётган воқеа-ҳодисалар моҳиятини асосли далиллар воситасида тушунтириб бериш зарур.

Сўзга чиққанлар ҳали ҳаётий тажрибаси етарли бўлмаган, онгу тафаккури, дунёқараши эндигина шаклланиб келаётган ёшлар орасида диний экстремизм, террорчилик ва унинг мудҳиш оқибатлари, одам савдоси келтириб чиқараётган фожиалар тўғрисида тушунтириш ишлари олиб бориш, йигит-қизларни уларга қарши курашишга тайёрлаш ҳақида гапирди. Семинарда ота-боболаримиз хоки ётган бу муқаддас заминни асраш, ҳозирги кундаги тинч-фаровон ҳаётнинг қадрига етиш, юртимизни обод этишга ҳисса қўшиш ва улуғ аждодларимизга муносиб фарзанд бўлишга интилиш ҳар биримизнинг бурчимиз экани таъкидланди.

Даврон БАҲРОНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

❖ Тадбир

«ЭНГ МУРУВВАТЛИ ҚЎШНИ»

Ўзбекистон мусулмонлари идораси мажлислар залида Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йилига бағишлаб ташкил этилган «Энг мурувватли қўшни» республика кўрик-танлови тақдимоти бўлиб ўтди.

«Экосан» халқаро ташкилоти, Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳамда Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси ҳамкорлигида жамиятимизда маънавий-моддий кўмакка муҳтож ногирон, етим ва кўп болали оилалар, ёлғиз қарияларга ғамхўрлик кўрсатиш, одамлар орасида ўзаро меҳр-оқибатли бўлиш, тинч ва тотув қўшничилик муносабатларини рағбатлантириш мақсадида шундай қарорга келинди.

Танлов шартига кўра иштирокчилар ёрдамга муҳтож оилаларни моддий-маънавий қўллаб-қувватлаши, уйларини таъмирлаш-тузатиш, хонадонларга сув ва газ ўлчагичлар ўрнатиш, ичимлик суви қувурлари олиб кириш, ҳашарлар ташкил қилиш орқали қаровсиз ётган майдонларни ободонлаштириш, тўй, маъракаларга кўмаклашиш, маҳалладаги кам таъминланган оилаларга ҳомийлик қилиш ва бошқа ёрдамларни кўрсатиши назарда тутилган.

Тадбирнинг биринчи босқичи Наврўз байрами арафасида бўлиб ўтади ва ғолиблар аниқланади. Ийд рамазон кунлари эса иккинчи босқичи якунланади. Танлов шартига кўра иштирокчилар фақат битта босқичда қатнашиши мумкин.

— Қўшнига кўмак кўрсатиш, муҳтожга ҳомийлик қилиш халқимизнинг миллий қадриятларидан, — деди маросимда Ўзбекистон мусулмонлар идораси раисининг ўринбосари Абдураззоқ Юнусов. — Тадбирдан кўзланган мақсад ҳам халқимиз орасида миллий урф-одатларимизни янада мустаҳкамлаш.

Дарвоқе, халқда ён қўшнинг — жон қўшнинг деган ҳикматли мақол бежиз айтилмаган.

Саида САЙХУН,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

✷ Ислоҳот одимлари

ИШГА ЯНГИЧА ЁНДАШИШ

туфайли маҳсулот тури ошиб, корхона иқтисодиёти юксалмоқда

Юртбошимиз мустақилликнинг илк кунлариданоқ мамлакат келажакда буюк бўлмоғи учун ҳеч кимга, ҳеч нарсага қарам бўлмаслиги кераклигини алоҳида таъкидлаб, республикамиз иқтисодий сиёсатини ҳам шу мақсадга йўналтирди. Масалан, нефть мустақиллигига эришиш — ғалла мустақиллигига эришишдек ғоят муҳим вазифа қилиб қўйилди. 1992 йилнинг ўзида республикада 3 миллион 300 минг тонна нефть ва газ конденсати қазиб олинди. Айни шу маҳаллий хомашёдан жаҳон андозасига мос, юқори сифатли ва илгаригидан ҳам кўпроқ турда маҳсулотлар олина бошланди.

Жумладан, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида «М-88» рақамли мотор мойи, «Б-92» авиация бензини ва ўндан зиёд турдаги моторлар учун мой ҳамда ёнилғилар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Реактив моторлар учун ҳам бензин етказиб бериш бошланди. «Мерседес-Бенц» ва «ДЭУ» фирмалари автомобиллари учун эса «Супер SAE-15W-40» навли мотор мойи тайёрлашга эришилди. Буларнинг ҳаммаси Фарғона маҳсулотларини дунё миқёсига олиб чиқди. Ҳолбуки, илгари кичик авиация учун бензин четдан келтириларди.

Ҳукуматимиз топшириғи билан мутахассислар танқис ёнилғилар тайёрлаш технологиясини ишлаб чиқишди. Тез орада уларга бўлган эҳтиёж тўла қондирилди. Заводда авиация бензини, турбина, мотор, тепловоз мойлари, «Фермол» ва «Фермита» сингари пластик ёғлар ишлаб чиқариш ҳаракати бошланди. Шунингдек, дизель ёнилғисини сув, туз ва туз бирикмаларидан тозалаш қурилмасини барпо этиб, хомашё таркибидаги газ ва олтингугуртни ажратиб олишга хизмат қилувчи технология мажмуи бунёд этишга киришилди. Бу ишларни Япониянинг «Муцуи Энд Ко АТД» ва «Тойо Инжиниринг корпорейшн» фирмалари олиб боришди. Франциянинг «Прокатализ» фирмаси эса бензин таркибини бойитувчи катализаторларни янгилаш жараёнлари билан шуғулланди.

Реконструкция ишлари ниҳоясига етгач, республикамизда автотранспорт воситаларининг атроф-муҳитни ифлослантириш даражаси ва технологик печлардан зарарли моддаларнинг ҳавога чиқарилиш ҳажми кескин камайди. Ажратиб олинган олтингугурт эса пешма-пеш қишлоқ хўжалигига етказиб берилди. Ҳозир заводда ишлаб чиқарилаётган 60 хилдан ортиқ маҳсулотларнинг 13 хили хорижга экспорт қилинаяпти. Бу рақам замирида, шубҳасиз, корхона мутахассислари, ихтирочи ва рационализаторларининг самарали меҳнати мужассам.

Кейинги икки йил ичида корхона ихтирочи ва рационализаторлари киритган таклифлар амалиёти билан бир миллиард сўмликдан кўп наф кўрилди. Ҳ.Алиев, И.Ҳакимов, Т.Сафаралиев, А.Болтаев, М.Эргашев, М.Абдуллаев, А.Нуриддинов, О.Ҳакимов, А.Самадов, М.Мадаминов ва А.Дадабоев каби билимдон рационализаторлар тармоқда сув совутиш тизимини яратиб, ихтиро муаллифлиги гувоҳномасига эга бўлишди. Яратилган «Нефрас» эритгичи олиш мосламасининг ўзидан 32 миллион сўмдан кўп иқтисодий самара кўрилди. Шунингдек, «Г-24» қурилмасида қайта ишланган катализатордан қайта фойдаланиш таклифининг ўзи корхонага 49 миллион сўмдан ортиқ наф келтирди. Ўтган йили Мустақиллик байрами арафасида заводда «Ферганол» деган замонавий, универсал ва ҳамма мавсумларда ишлатишга мос мотор мойи ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Тармоққа доир фан янгиликлари ва илғор тажрибаларни жорий этиш ҳамда жамоани янгича фикрлашга ўргатиш мақсадида яқинда инновацион бўлим ташкил этилди. Бўлим режасига кўра корхонадаги унча-мунча иш жараёнларини енгиллаштириш, ортиқча сарф харажатга барҳам бериш билан бирга, нефтшлак (чиқинди)ларини қайта ишлаш мосламаси ишга туширилаяпти. У чиқиндидаги тупроқни тупроққа, қумни қумга, нефтни нефтга ажратиб беради.

Яна бир гап. Ҳозир корхонада хилма-хил ва ранг-баранг шаклда шамлар ишлаб чиқариш устида ҳам иш олиб борилаяпти. Бу хил шамлар келгусида йилига 4 минг тоннагача тайёрланади. Шу мақсадда завод раҳбарияти вилоятнинг дотацияда турган туманларида кичик корхоналар қуришни режалаштирган. Бу — юзлаб янги иш жойлари дегани.

Қисқаси, корхона аҳлининг яқин келажакка доир аниқ-тиниқ режалари кўп. Уларнинг ҳаммасида заводнинг эртанги равнақи акс этиб турибди. Бунга эришиш учун шу кунларда Россия, Польша, Хитой каби давлатлар ҳамда республикамизнинг қатор йирик корхоналари билан изчил ҳамкорлик қилинмоқда.

Муҳаммаджон ОБИДОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Суратларда: *илғор ишчиларнинг қизғин суҳбати; корхона кўринишидан лавҳа.*

МОСКВА ВА ТОКИОДА

Алишер Навоий ҳайкали пойига гулдасталар қўйилди

9 февраль — ўзбек халқининг буюк фарзанди Алишер Навоийнинг таваллуд топган куни бутун дунёда кенг нишонланди.

Бир неча йиллардан буён давом этиб келаётган анъанага кўра, Москвада Алишер Навоий ижоди ихлосмандлари 2002 йилда Россия пойтахтининг марказий майдонларидан бирида ўрнатилган шоир ҳайкали ёнида тўпландилар. Учрашувда шоир ва ёзувчилар, бошқа ижодий соҳалар вакиллари, Москвадаги олий ўқув юртларида таҳсил олаётган ўзбекистонлик талабалар иштирок этди.

Ўз ижоди билан нафақат ўзбек тили, балки бутун туркий ёзма адабиётга асос солган буюк шоир ва мутафаккир таваллудининг 568 йиллиги муносабати билан йиғилганлар унинг ҳайкали пойига гулдасталар қўйдилар. Майдон узра ўзбек халқи буюк намояндасининг ғазаллари ўзбек ва рус тилларида янгради.

Шоирнинг ҳаёти ва ижоди, фаолияти, шунингдек, Ўзбекистонда Президент Ислом Каримов раҳбарлигида ўзбек халқининг буюк аждодлари меросини авайлаб асраш ва кенг жамоатчиликка етказиш борасида амалга оширилаётган ишлар ҳақида мамлакатимизнинг Россиядаги элчиси Илҳом Неъматов, россиялик таниқли ёзувчилар — Григорий Резниченко, Валентин Осипов сўзга чиқдилар. Москвалик шоира Ольга Чернишева буюк шоир ижодини мадҳ этувчи шеърини ўқиб берди.

— Атоқли шоир, олим, мутафаккир ва давлат арбоби Алишер Навоий инсоният тарихида ўчмас из қолдирган бошқа буюк инсонлар каби нафақат ўз халқига, балки бутун инсониятга тегишлидир, у — бутун инсониятнинг маданий бойлигидир, — дейди ёзувчи В.Осипов. — Бунга Россия пойтахтининг марказида ўрнатилган Навоийнинг ҳайкали пойида нафақат ўзбекистонликлар, балки шоирнинг серқирра ижодини юксак қадрловчи кўп сонли россиялик ихлосмандлар ҳам йиғилгани яққол далилдир.

— Бугунги тадбир иштирокчилари орасида В.Г.Плеханов номли Россия давлат иқтисодиёт академияси талабаларининг катта гуруҳи борлиги эътиборимни тортди, — дейди «Россия — Ўзбекистон» дўстлик жамияти бошқаруви раиси Игорь Кругових. — Ёш авлод вакилларининг Навоийга, унинг ижоди ва хотирасига бўлган эътибори, юксак ҳурмати халқларимиз маънавий жиҳатдан яқинлиги, турли соҳалардаги муносабатларимиз мустаҳкам эканидан далолат беради.

Дарвоқе, Тошкентда бир неча йилдан буён мазкур академиянинг бўлими муваффақиятли тарзда фаолият юритиб келмоқда.

Алишер Навоий таваллудига бағишланган байрамона тадбирлар айни кунларда Россиянинг Санкт-Петербург, Қозон, Астрахань каби бир қатор минтақаларида ҳам бўлиб ўтмоқда.

Буюк шоир, мутафаккир ва давлат арбоби Алишер Навоий ҳайкали пойига гулдаста қўйиш маросими Токиода ҳам бўлиб ўтди. Тадбир Япониянинг «Сока» университети томонидан Ўзбекистоннинг мазкур мамлакатдаги элчихонаси билан ҳамкорликда ташкил этилди. Алишер Навоий ҳайкали ўрнатилган университетнинг бош майдонида ўқитувчи-профессорлар, талабалар ва Япония оммавий ахборот воситалари вакиллари йиғилди.

Тантанали маросимда ўзбек халқининг буюк фарзанди бўлган Алишер Навоий ўзининг ўлмас асарларида инсонпарварлик, ватанпарварлик, адолат, мурувват ва бағрикенглик ғояларини кенг тараннум этгани учун барча халқларга яқинлиги ва уларнинг самимий муҳаббатига сазовор бўлгани таъкидланди. Навоий ўз ижоди билан адабиёт тараққиётига, ўзбек тилининг ривожига улкан туртки берди.

Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг Президент Ислом Каримов раҳбарлигида ўзбек халқининг бой тарихи, маданияти ва миллий қадриятларини қайта тиклаш, ўтмишда яшаб ўтган буюк олимлар ва файласуфлар, жумладан, Алишер Навоийнинг беқиёс меросини чуқур ўрганиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилаётгани қайд этилди.

«Жаҳон» АА

❖ Олий Мажлис Қонунчилик палатасида

АДВОКАТУРА ВА ИЖРО МАСАЛАЛАРИ

Мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимининг либераллаштирилиши адвокатура институтини ҳам ислоҳот этилиши заруриятини юзага келтирди. Бу вазифа Президентимизнинг 2008 йил 1 майдаги «Ўзбекистон Республикасида адвокатура институтини янада ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонига асосан ишлаб чиқилган ва парламент томонидан қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида адвокатура институти такомиллаштирилиши муносабати билан айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун билан амалга оширилди.

Мазкур қонуннинг қабул қилиниши билан инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида фуқаролик жамиятининг асосий институтидан бири бўлган адвокатуранинг марказлашган тизими яратилди. Адвокатликка номзодларга нисбатан малака талаблари кучайтирилиб, юридик мутахассислик бўйича меҳнат стажига эга бўлишлари ва адвокатлик тузилмаларида стажировка ўташлари назарда тутилди. Адвокатурани ҳалол ва юқори малакали мутахассислар билан тўлдириш учун самарали лицензиялаш тизими яратилди. Жиноят процессида айблов ва ҳимоя тарафларининг процессуал ҳуқуқлари тенглиги таъминланди. Адвокатларнинг касбий этикага амал қилишлари устидан назорат қилиш механизми ва интизомий иш юритиш тизими такомиллаштирилди.

Маълумки, ижро ҳужжатларининг ижроси фуқаролар ва ташкилотларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, қонун устуворлиги ва ижтимоий адолатни таъминлаш манфаатларига хизмат қилади. Ижро самарадорлигини ошириш мақсадида Президентимизнинг 2006 йил 31 август ва 2007 йил 1 августдаги ижро ҳужжатларини ижро этиш тизимини такомиллаштириш масалалари бўйича қарорлари эълон қилинди. Олий Мажлис томонидан қабул қилинган «Ижро иши юритиш такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун ҳаётга татбиқ этилмоқда.

Қайд этилган қонунда суд ижрочиларининг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва рўйхатга олувчи органлар, молия-кредит ташкилотлари билан ўзаро муносабатлари тартиби ўрнатилди. Ундирувни қарздорнинг дебиторлик қарзларига қаратиш каби мажбурий ижро этишнинг янги самарали турлари киритилди. Суд ҳужжатларини ижро этмаганлик учун жавобгарликни кучайтириш мақсадида маъмурий жавобгарлик қўлланганидан кейин ҳам мулкий характерга эга бўлмаган ижро ҳужжатларини бажармаганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланди.

Куни кеча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси билан Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристлар малакасини ошириш маркази ҳамкорлигида ташкил этилган давра суҳбати ана шу масалаларга бағишланди.

Тадбирда Қонунчилик палатаси депутатлари, Адлия вазирлиги ходимлари, Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристлар малакасини ошириш марказида таҳсил олаётган тингловчилар ва профессор-ўқитувчилар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

(Ўз мухбиримиз).

❖ Танлов

ГРАНТ СОҲИБЛАРИ АНИҚЛАНДИ

Уч йилдирки, мамлакатимизда Фонд Форумнинг Педагогик грантлар дастури бўйича танлов ўтказиб келинмоқда. Таълим тизими ходимларини молиявий қўллаб-қувватлаш, уларнинг профессионал маҳоратини оширишга қаратилган мазкур лойиҳа аҳолида қизиқиш уйғотиб, катта ижтимоий аҳамият касб этмоқда. Мактаб ўқитувчилари, академик лицей, коллеж ва олий ўқув юртларида таълим бераётган устозлар, юқори педагогик таркиб вакиллари, мактаб директорлари, декан, проректор ва ректорлар унинг фаол иштирокчисига айланди.

2006 йили танловга Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳридан 120 нафар ўқитувчи ариза топширган бўлса, уларнинг 50 нафари ғолибликни қўлга киритганди. 2007 йили иштирокчилар сони 250 нафарга етди.

Бу галги танловга эса ҳужжатлар 2009 йилнинг 1 январига қадар қабул қилинди. Дастурда иштирок этиш истагида мингдан ортиқ ариза топширилди. Шундан сўнг, номзодларнинг инновация ғоя ва лойиҳалари дастурнинг мустақил ва малакали мутахассислардан иборат бўлган ҳакамлар ҳайъатига тақдим этилди. Улар 50 нафар энг яхши лойиҳа ва таклиф муаллифини саралаб олишди. Ғолиблар йил давомида ўз лойиҳаларини амалга ошириш имкониятига эга бўлишди.

Таъкидлаш жоизки, бу йил Педагогик грантлар дастури натижаларини эълон қилишга қаратилган якуний тадбирнинг ўтказилиш шакллари бироз кенгайтирилди. Тантанали дастурдан аввал лойиҳа қатнашчилари бир қатор қизиқарли тадбирларда иштирок этиб, тажриба алмашиш ва профессионал алоқалар доирасини кенгайтириш имконига эга бўлишди.

Педагогик грантлар дастури иштирокчилари сони йилдан-йилга ошиб бораётгани лойиҳанинг оммабоплиги ва долзарблигини белгилаб беради. Эслатиб ўтамиз, Фонд Форум таълим соҳасида яна иккита лойиҳани амалга ошириб келмоқда. Булар — Таълим грантлари ва Иқтидорли талабалар учун стипендиялар дастуридир.

Фонд Форумнинг Педагогик грантлар дастури якунлари ҳамда танловга таълим тизими учун энг долзарб ва инновацион лойиҳалар тақдим этган 50 нафар ғолиб Тошкентдаги «Dedeman Silk Road» меҳмонхонасида ўтказилган тантанали маросим чоғида эълон қилинди.

Эркин ХОЛБОБО

БАЛИҚЧИЛИК ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

СУРХОНДАРЁ. Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасида ҳудудда балиқчиликни ривожлантиришга бағишланган семинар бўлиб ўтди.

— Бу соҳани ривожлантириш учун имконият етарли, — дейди қўмита раиси Р.Сафарова. — Агар «Жанубий Сурхон», «Оқтепа», «Дегрез», «Учқизил», «Уч кўл» сув омборлари ва дарёда балиқ парвариши рисоладагидек йўлга қўйилса, шубҳасиз, луқмаи ҳалолнинг катта захирасига эга бўламиз.

Семинарда соҳа ресурсларидан оқилона фойдаланиш, уларни муҳофаза қилиш ва тармоқни равнақ топтириш юзасидан қўмита ишлаб чиққан махсус дастур муҳокама қилинди.

Қурбон ЖЎРАНАЗАРОВ

✷ Мулоҳаза

КОМПЬЮТЕР ВА ИНСОН САЛОМАТЛИГИ

Инсон доим янгиликка интилиб яшайди, кундалик турмушда техника воситаларидан кўпроқ фойдаланишга ҳаракат қилади. Бугун компьютерга бўлган қизиқиш тобора ошиб бормоқда. Бугунги кунга келиб компания, ташкилот, олий ўқув юрти, мактаб дейсизми, ҳатто аксарият оилаларнинг ҳам шахсий компьютери бор.

Бундан 20-30 йил илгари «қалдирғоч компьютер» — ЭҲМ (электрон ҳисоблаш машиналари)дан фақат мутахассисларгина фойдалана оларди, холос. Қисқа давр ичида компьютер тараққий этди ва тинмай такомиллашиб боряпти. Унинг афзаллик томонлари ҳақида кўп гапириш мумкин.

Тан олиш керак, компьютер фан-техника тараққиётининг меваси, турмушимизга ижобий таъсир этади. Аммо танганинг иккинчи томони ҳам борлигини бугун ҳаёт кўрсатиб турибди. Зеро, бу ҳақда матбуотда қайта-қайта ёзилди. Ушбу муаммолардан бири хусусида мулоҳаза юритмоқчимиз.

Сўнгги тиббий илмий тадқиқотлар натижасига қараганда, компьютердан нотўғри фойдаланиш, яъни узоқ вақт унинг қаршисида ўтириш инсон соғлиғига салбий таъсир қилиши мумкин. Ундан меъёридан ортиқ фойдаланиш касб хасталикларининг келиб чиқишига сабаб бўлади. Масалан, Германияда ана шундай 40 та касб касалликлари аниқланган. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, мутахассилар компьютердан фойдаланиш вақти ходимлар иш соатининг 50 фоизидан ошмаслиги кераклигини таъкидлашяпти.

Тасаввур қилиб кўринг, инсон монитор қаршисида ўтириб ёзади, хатоларни тузатади, ўйинлар билан машғул бўлади, диққат-эътибори экранга қаратилади. Шифокорлар бу жараёнда бутун «оғирлик» кўзга тушишини уқтирадилар.

Тиббиёт ходимлари компьютернинг кўзга салбий таъсири асоратларини «компьютер кўриш синдроми» (CVS) деб атайдилар. Бундай синдром болалар ва ўқувчилардан тортиб, катта ёшдаги аҳоли орасида ҳам тез-тез учраяпти. Ҳатто «Дунёнинг энг бой одамлари» рўйхатининг бошида турувчи Майкрософт компанияси директори, мультимиллионер Билл Гейтс ҳам шу синдромга чалинган. Айниқса, бундай ҳолат болаларнинг соғлиғига путур етказади, уларда кўриш қобилияти пасайиши, умумий ҳолсизлик, умуртқа поғонасининг қийшайиши, асабийлик, хотиранинг пасайиши каби ҳолатлар пайдо бўлади.

Мутахассислар бундай ҳолат катта ёшдагиларнинг соғлиғига ҳам зарар етказишига эътибор қаратяптилар. Айниқса, «касб-кори» у билан чамбарчас боғлиқ одамлар бўғинларида, бўйин, умуртқа поғонаси остехондрози ёки туз тўпланиш, бош оғриғи, асаб таранглашиши, паришонхотирлик, юрак хуружи каби хасталиклар кузатилади.

Одатда биз яхши ният билан фарзандимиз замонавий билим эгалласин, маънавий дунёқараши бойисин, узоғимиз яқин бўлсин, деган мақсадда уйимизга компьютер оламиз. Аммо ундан фойдаланиш тартиб-қоидаларига бўйсунмаслик одамнинг миясини зўриқтиради. Оқибатда миянинг компьютердан олинган ахборотларни «ушлаб» қолиш қобилияти сусайиб қолар экан, яъни паришонхотирлик касали келиб чиқади.

Ҳозир биз компьютернинг кўриш, миянинг зўриқиши синдроми ҳақидагина фикр юритдик, холос. Афсуски, бундай синдромларнинг хили кўп.

Кези келганда, компьютернинг соғлиққа яна бир салбий таъсири ҳақида тўхталиб ўтсак. Маълумки, электромагнит майдон таъсири одам организмидаги биологик жараёнларга «тегиниб», «туртиб» туради. Электромагнит майдон инсон организмига таъсир қилганда артериал қон босими ошади, бош оғриғи пайдо бўлади, тана ҳарорати кўтарилади. Айниқса, компьютерда мураккаб амалларни бажараётган одамда бу ҳолат яққол намоён бўлади. Бундай пайтда яхшиси дарҳол машғулотни тўхтатиш, 1-2 соат мобайнида организмга дам бериш зарур.

Эътироф этиш жоиз, компьютердан мақсадли, тўғри фойдаланиш инсонга фақат фойда келтиради. Ундан нима мақсадда, қачон, қандай фойдаланиш эса ҳар кимнинг ўзига ҳавола албатта. Лекин, мутахассислар фикрича бу борада ҳам тош-тарози, меъёр бўлгани маъқул.

Шаҳобиддин РАСУЛОВ

Мулкчилик шаклидан қатъи назар, барча қурилиш ташкилотлари ва корхоналари раҳбарлари диққатига!

АНДИЖОН ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ «ЯГОНА БУЮРТМАЧИ ХИЗМАТИ» ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ

қуйидаги объектларга пудратчи ташкилотларни танлаш бўйича

ТАНЛОВ САВДОЛАРИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

Реклама

№	Иншоотлар номи
	ЛОТ 1-4:
1	Андижон шаҳридаги 624 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
2	Андижон шаҳридаги 1250 ўқувчи ўринли 18-мактабни капитал таъмирлаш
3	Андижон шаҳридаги 960 ўқувчи ўринли 22-мактабни капитал таъмирлаш
4	Андижон шаҳридаги 844 ўқувчи ўринли 23-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 2-3:
5	Андижон шаҳридаги 1250 ўқувчи ўринли 27-мактабни капитал таъмирлаш
6	Андижон шаҳридаги 1250 ўқувчи ўринли 41-мактабни капитал таъмирлаш
7	Андижон шаҳридаги 720 ўқувчи ўринли 42-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 3-2:
8	Асака шаҳридаги 624 ўқувчи ўринли 1-мактабни капитал таъмирлаш
9	Асака шаҳридаги 300 ўқувчи ўринли 24-ИМИни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 4-3:
10	Андижон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 6-мактабни капитал таъмирлаш
11	Андижон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 10-мактабни капитал таъмирлаш
12	Андижон туманидаги 420 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 5-3:
13	Андижон туманидаги 1104 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
14	Андижон туманидаги 844 ўқувчи ўринли 17-мактабни капитал таъмирлаш
15	Андижон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 26-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 6-4:
16	Андижон туманидаги 840 ўқувчи ўринли 43-мактабни капитал таъмирлаш
17	Андижон туманидаги 240 ўқувчи ўринли 52-мактабни капитал таъмирлаш
18	Андижон туманидаги 210 ўқувчи ўринли 10-ИМИни капитал таъмирлаш
19	Асака туманидаги 422 ўқувчи ўринли 10-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 7-3:
20	Асака туманидаги 480 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
21	Асака туманидаги 390 ўқувчи ўринли 31-мактабни капитал таъмирлаш
22	Асака туманидаги 600 ўқувчи ўринли 35-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 8-3:
23	Асака туманидаги 540 ўқувчи ўринли 37-мактабни капитал таъмирлаш
24	Асака туманидаги 844 ўқувчи ўринли 42-мактабни капитал таъмирлаш
25	Асака туманидаги 200 ўқувчи ўринли 16-ИМИни 200 ўринли ётоқхонаси билан капитал таъмирлаш
	ЛОТ 9-3:
26	Балиқчи туманидаги 624 ўқувчи ўринли 4-мактабни капитал таъмирлаш
27	Балиқчи туманидаги 536 ўқувчи ўринли 8-мактабни капитал таъмирлаш
28	Балиқчи туманидаги 624 ўқувчи ўринли 19-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 10-3:
29	Балиқчи туманидаги 422 ўқувчи ўринли 29-мактабни капитал таъмирлаш
30	Балиқчи туманидаги 540 ўқувчи ўринли 31-мактабни капитал таъмирлаш
31	Балиқчи туманидаги 624 ўқувчи ўринли 48-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 11-4:
32	Булоқбоши туманидаги 960 ўқувчи ўринли 21-мактабни капитал таъмирлаш
33	Булоқбоши туманидаги 400 ўқувчи ўринли 22-мактабни капитал таъмирлаш
34	Булоқбоши туманидаги 424 ўқувчи ўринли 24-мактабни капитал таъмирлаш
35	Булоқбоши туманидаги 480 ўқувчи ўринли 28-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 12-5:
36	Бўз туманидаги 422 ўқувчи ўринли 2-мактабни капитал таъмирлаш
37	Бўз туманидаги 500 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
38	Бўз туманидаги 784 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
39	Бўз туманидаги 422 ўқувчи ўринли 19-мактабни капитал таъмирлаш
40	Бўз туманидаги 280 ўқувчи ўринли 26-ИМИни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 13-4:
41	Жалақудуқ туманидаги 624 ўқувчи ўринли 11-мактабни капитал таъмирлаш
42	Жалақудуқ туманидаги 624 ўқувчи ўринли 26-мактабни капитал таъмирлаш
43	Жалақудуқ туманидаги 220 ўқувчи ўринли 29-мактабни капитал таъмирлаш
44	Жалақудуқ туманидаги 624 ўқувчи ўринли 30-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 14-5:
45	Избоскан туманидаги 240 ўқувчи ўринли 31-мактабни капитал таъмирлаш
46	Избоскан туманидаги 320 ўқувчи ўринли 32-мактабни капитал таъмирлаш
47	Избоскан туманидаги 420 ўқувчи ўринли 33-мактабни капитал таъмирлаш
48	Избоскан туманидаги 784 ўқувчи ўринли 38-мактабни капитал таъмирлаш
49	Избоскан туманидаги 120 ўқувчи ўринли 46-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 15-3:
50	Улуғнор туманидаги 422 ўқувчи ўринли 3-мактабни капитал таъмирлаш
51	Улуғнор туманидаги 360 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
52	Улуғнор туманидаги 300 ўқувчи ўринли 22-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 16-3:
53	Марҳамат туманидаги 120 ўқувчи ўринли 15-мактабни капитал таъмирлаш
54	Марҳамат туманидаги 624 ўқувчи ўринли 16-мактабни капитал таъмирлаш
55	Марҳамат туманидаги 420 ўқувчи ўринли 22-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 17-3:
56	Марҳамат туманидаги 420 ўқувчи ўринли 26-мактабни капитал таъмирлаш
57	Марҳамат туманидаги 422 ўқувчи ўринли 34-мактабни капитал таъмирлаш
58	Марҳамат туманидаги 624 ўқувчи ўринли 39-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 18-3:
59	Олтинкўл туманидаги 620 ўқувчи ўринли 6-мактабни капитал таъмирлаш
60	Олтинкўл туманидаги 624 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
61	Олтинкўл туманидаги 420 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 19-4:
62	Олтинкўл туманидаги 624 ўқувчи ўринли 34-мактабни капитал таъмирлаш
63	Олтинкўл туманидаги 520 ўқувчи ўринли 39-мактабни капитал таъмирлаш
64	Олтинкўл туманидаги 220 ўқувчи ўринли 44-мактабни капитал таъмирлаш
65	Олтинкўл туманидаги 240 ўқувчи ўринли 51-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 20-3:
66	Пахтаобод туманидаги 624 ўқувчи ўринли 2-мактабни капитал таъмирлаш
67	Пахтаобод туманидаги 844 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
68	Пахтаобод туманидаги 924 ўқувчи ўринли 15-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 21-3:
69	Пахтаобод туманидаги 624 ўқувчи ўринли 19-мактабни капитал таъмирлаш
70	Пахтаобод туманидаги 624 ўқувчи ўринли 26-мактабни капитал таъмирлаш
71	Пахтаобод туманидаги 624 ўқувчи ўринли 33-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 22-3:
72	Хўжаобод туманидаги 844 ўқувчи ўринли 24-мактабни капитал таъмирлаш
73	Хўжаобод туманидаги 624 ўқувчи ўринли 18-мактабни капитал таъмирлаш
74	Хўжаобод туманидаги 250 ўқувчи ўринли 32-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 23-4:
75	Шаҳрихон туманидаги 804 ўқувчи ўринли 8-мактабни капитал таъмирлаш
76	Шаҳрихон туманидаги 870 ўқувчи ўринли 10-мактабни капитал таъмирлаш
77	Шаҳрихон туманидаги 600 ўқувчи ўринли 13-мактабни капитал таъмирлаш
78	Шаҳрихон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 14-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 24-3:
79	Шаҳрихон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 20-мактабни капитал таъмирлаш
80	Шаҳрихон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 23-мактабни капитал таъмирлаш
81	Шаҳрихон туманидаги 784 ўқувчи ўринли 25-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 25-4:
82	Шаҳрихон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 39-мактабни капитал таъмирлаш
83	Шаҳрихон туманидаги 360 ўқувчи ўринли 40-мактабни капитал таъмирлаш
84	Шаҳрихон туманидаги 780 ўқувчи ўринли 44-мактабни капитал таъмирлаш
85	Шаҳрихон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 63-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 26-3:
86	Қўрғонтепа туманидаги 834 ўқувчи ўринли 2-мактабни капитал таъмирлаш
87	Қўрғонтепа туманидаги 844 ўқувчи ўринли 15-мактабни капитал таъмирлаш
88	Қўрғонтепа туманидаги 744 ўқувчи ўринли 29-мактабни капитал таъмирлаш
	ЛОТ 27-3:
89	Қўрғонтепа туманидаги 624 ўқувчи ўринли 33-мактабни капитал таъмирлаш
90	Қўрғонтепа туманидаги 360 ўқувчи ўринли 44-мактабни капитал таъмирлаш
91	Қўрғонтепа туманидаги 822 ўқувчи ўринли 45-мактабни капитал таъмирлаш

Буюртмачи: Андижон вилоят ҳокимлиги «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компанияси.
Манзили: Андижон шаҳри, Алишер Навоий кўчаси, 45-уй. Тел: 224-19-97.
Таъмирлаш ишларини молиялаштириш Буюртмачига ажратилган Мактаб таълимини ривожлантириш жамғармаси маблағи ҳисобилан амалга оширилади.

Танлов савдоларида қатнашиш учун талабгорлар қуйидаги шартларга жавоб беришлари керак: танлов савдолари предметининг 20 фоизи миқдоридаги айланма маблағларнинг ёки кўрсатиб ўтилган маблағларни беришга банк кафолатномасига, ишлар (хизматлар)ни бажариш учун зарур бўлган меҳнат ресурсларига ва мутахассисларнинг мавжудлигига, етарли касбий ва техникавий малакага, молиявий имкониятларга, шартнома тузиш юзасидан фуқаролик-муомала, ҳуқуқий лаёқат ва ваколатларга эга, тажрибали, ишончли бўлишлари шарт.

Савдода қатнашиш ва танлов ҳужжатларига эга бўлиш учун сўровнома билан савдо ташкилотчиси — Андижон вилояти қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш ҳудудий консалтинг марказига қуйидаги манзил бўйича мурожаат этишлари мумкин:

Андижон шаҳри, Б.Ҳакимов кўчаси, 14-а-уй, тел/факс: 224-72-79.

Бир тўплам танлов ҳужжатларининг нархи — 60 000 сўм.

Таклифлар (оферталар) савдо ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда қабул қилинади.

Таклифлар (оферталар)ни савдо ташкилотчисига тақдим этишнинг охирги муддати — оферталар очилиш куни ва соати.

Танлов савдолари матбуотда эълон чоп этилгандан бошлаб 30 кундан сўнг юқорида кўрсатилган манзилда ўтказилади.

✷ Ҳуқуқий таълим

ИНСОННИ УЛУҒЛОВЧИ КУЧ

Буюк аждодларимизнинг минг йиллик ўгитлари, муқаддас Ислом динимиз, қолаверса, миллатимиз интилишларининг маъно-мазмуни баркамоллик ва комил инсонни тарбиялашга қаратилган.

Юртбошимиз ўзининг «Юксак маънавият — енгилмас куч» асарида **«таълимни тарбиядан, тарбияни эса таълимдан ажратиб бўлмайди — бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафасидир»**, — деб ёзади ва фикрида давом этиб, ўтган аср бошида яшаган етук маърифатпарвар олим Абдулла Авлоний куюниб айтган мулоҳазани келтиради: **«Тарбия биз учун ё ҳаёт — ё мамот, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат масаласидир».**

Ҳеч шубҳасиз, таълим-тарбия инсон ва унинг тақдири учун ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Бу ишларнинг қай даражада йўлга қўйилгани эртанги кунимиз қандай бўлишини белгилаб берувчи муҳим омиллардандир. Шу ўринда, инсон ҳуқуқлари таълими ҳуқуқий демократик давлат, адолатли фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлидан бораётган мамлакатимиз учун долзарб масалалардан бири эканини алоҳида таъкидлаш лозим.

Ҳуқуқий билимларни кенг тарғиб қилиш ва бу орқали жамиятда ҳуқуқий маданият даражасини мунтазам равишда юксалтириб бориш, албатта, мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотлар натижасига ижобий таъсир этади. Зеро, юқори ҳуқуқий маданиятга эга инсон қонунга итоаткор, бошқаларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига ҳурматда бўлади. Натижада, жамиятда қонун устуворлиги таъминланади.

Инсон ҳуқуқлари таълими фуқарони унинг ҳуқуқ ва эркинликлари билан таништиришга қаратилган жараёндир. Ҳар қандай жараён каби инсон ҳуқуқлари таълими ҳам муайян равишда мувофиқлаштириб борилиши лозим. Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари таълими бўйича давлат ташкилот ва муассасалари фаолиятини мувофиқлаштириб бориш Президент Фармонига кўра, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази зиммасига юклатилган.

Бугунги кунда ҳуқуқий таълим, жумладан, инсон ҳуқуқлари таълими ҳам таълимнинг барча бўғинларида амалга ошириб келинмоқда. Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари таълими мактабгача таълим муассасаларида «Илк ҳуқуқий тушунчалар» машғулотлари, ўрта умумий таълим мактабларининг бошланғич синфларида «Ҳуқуқ алифбоси», юқори синфларда «Ҳуқуқ сабоқлари», «Давлат ва ҳуқуқ асослари», «Инсон ҳуқуқлари», «Қонунчилик асослари» каби фанлар доирасида бериб келинмоқда. Бу борада тегишли давлат таълим стандартлари яратилиб, ўқитиш жараёнига жорий этилган. Президентимизнинг 2001 йил 4 январда эълон қилинган «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»ги Фармойиши ҳам инсон ҳуқуқлари таълими учун алоҳида аҳамият касб этади.

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини таъминлаш, ижтимоий ҳаётни демократлаштириш учун шарт-шароитлар яратиш ва ҳуқуқий давлат асосларини шакллантириш заруриятидан келиб чиққан ҳолда, «Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш Миллий дастури» қабул қилинган. Мазкур Дастур нафақат мактаблар ёки олий таълим муассасалари, балки жамиятнинг турли қатламлари учун инсон ҳуқуқлари таълимини етказишга қаратилган кенг қамровли, комплекс чора-тадбирларни назарда тутган ҳужжат ҳисобланади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси томонидан 2009 йил — «Халқаро инсон ҳуқуқлари таълими йили» деб эълон қилинган бўлиб, ўзининг тегишли резолюциясида мазкур ташкилот барча мамлакатлар ва халқаро ташкилотларни инсон ҳуқуқлари таълими бўйича ҳаракатларини янада фаоллаштиришга миллий ва халқаро ҳамкорликни янада кучайтиришга ундаган. Шунинг баробарида 2009 йил БМТ томонидан қабул қилинган Инсон ҳуқуқлари таълими бўйича умумжаҳон дастури биринчи босқичининг якуний йили бўлиб, бу йўналишда амалга оширилган ишлар йил охирида БМТ томонидан сарҳисоб қилиниши назарда тутилган. Буларнинг барчаси инсон ҳуқуқлари таълими масаласига халқаро миқёсда ҳам катта эътибор қаратилаётганидан далолатдир.

Ўзбекистон Республикаси БМТнинг инсон ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза этиш ва рағбатлантириш борасидаги мурожаат ва ташаббусларини доимо қўллаб-қувватлаб келмоқда. Масалан, биргина 2008 йилнинг ўзида Президентимизнинг «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигига бағишланган тадбирлар дастури» доирасида кенг қамровли ишлар, жумладан, инсон ҳуқуқлари таълимига бағишланган кўплаб тадбирлар амалга оширилди. Ўзбекистон БМТнинг инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоялашга қаратилган фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссарнинг махсус фондига жаҳоннинг иқтисодий жиҳатдан тараққий этган давлатларидан қолишмаган ҳолда 100 минг АҚШ доллари миқдорида ўзининг ихтиёрий улушини қўшди.

Маърифатсиз жамият тубанликка юз тутади, ўз замонасининг илмидан бебаҳра миллат эса ўзгаларга қарам бўлади. Юртбошимиз ҳар доим жаҳолатга қарши маърифат билан курашмоқ керак, деб уқтиради. Зеро, таълим инсонни, жамиятни улуғлайди. Инсон ҳуқуқлари таълими эса умуминсоний қадриятлар томирини суғоради, озиқлантиради.

Санжарбек ТОШБОЕВ,
Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази бош консультанти.

ТОШКЕНТДА «SHOWPRINT»

— Ускуналарни Кореянинг шу соҳага ихтисослашган учта салоҳиятли компаниялари

(Давоми. Боши 1-бетда)

етказиб берди, — дейди **корхона ижрочи директори Шавкат Иноятов.** — «SUHG SANENG» CO., LTD компанияси эса уларни йиғишда кўмаклашди. Бу ишлар учун атиги 8 ой керак бўлди. Бугунгача ўзимизда стандарт офсет пластиналар ишлаб чиқариш қувватлари бўлмаганлиги учун, уларни фақат Россиядан олардик. Мустақиллик шарофати билан энди бундай маҳсулотлар тайёрлайдиган ўз корхонамиз бор.

Узунлиги — 53 000 миллиметр, кенглиги — 2930, баландлиги — 150 миллиметр пластиналаримиз ҳамма турдаги босма нашрларга жуда-жуда асқотади. Корхона ишлаб чиқариш самарадорлиги (кунлик соатбай) 2100 квадрат метр. Ҳар квадрат метр офсет пластина нархи ҳозирча 6070 сўм, қайта ишланган офсет пластина баҳоси (ҳар квадрат метри) 3220 сўм қилиб белгиланган.

Қисқаси, босма нашрлар ишлаб чиқариш учун ўта зарур маҳсулот — пластиналар тайёрлаш нафақат Ўзбекистонда балки Марказий Осиёда биринчи марта йўлга қўйилди. Бу ерда йилига 2 миллион квадрат метр ҳажмда пластиналар ишлаб чиқарилиб, 60 фоиздан кўпроғи экспорт қилиниши кўзда тутилган.

Муҳими, корхона маҳсулотларига ҳозирдан буюртмалар туша бошлади. Қўшни республикалар билан тузиладиган шартномалар юзасидан музокаралар олиб борилаяпти.

Номоз САЪДУЛЛАЕВ

Суратларда: *корхонанинг очилиш маросимидан лавҳалар.*

Шавкат ҚАҲҲОРОВ олган суратлар

БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ «ЯГОНА БУЮРТМАЧИ ХИЗМАТИ» ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ

Жиззах вилоятининг 2009 йил Манзилли дастурига киритилган аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш учун қуйидаги иншоотлар бўйича танлов савдолари ўтказилишини эълон қилади:

ЛОТ№1:

Лот№1-1. Жиззах вилояти, Бахмал тумани, Бўстон ва Ўртақишлоқ қишлоқларини сув билан таъминлаш.
Лот№1-2. Жиззах вилояти, Ғаллаорол тумани, Чаёнли қишлоғини сув билан таъминлаш.
Лот№1-3. Жиззах вилояти, Фориш тумани, Бекат қишлоғини сув билан таъминлаш.

Ишларни туғаллаш муддати: 2009 йил 1 сентябргача.

Ишларни молиялаштириш Жиззах вилояти ҳокимлиги «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компаниясига ажратилган бюджет маблағи ҳисобидан амалга оширилади.

Буюртмачи манзили: *Жиззах шаҳри, Ш.Рашидов кўчаси, 100-уй.*

Телефон/факс:
(8372) 222-31-59, 222-30-11.

Танлов савдоларида иштирок этадиган ташкилотлар қуйидаги шартларга жавоб беришлари керак: танлов савдолари предметининг 20 фоиз миқдоридаги айланма маблағларига ёки кўрсатиб ўтилган маблағларни беришга банк кафолатномасига, ишлаб чиқариш базалари, ишларни бажариш учун зарур бўлган меҳнат ресурслари ва мутахассисларга, етарли касбий ва техникавий малакага, молиявий имкониятларга, шартнома тузиш юзасидан фуқаролик-муомала ҳуқуқий лаёқат ва ваколатларига эга, ўхшаш иншоотларни қуриш бўйича тажрибали ва ишончли бўлишлари шарт.

Танлов савдоларида қатнашиш ва танлов ҳужжатларини олиш учун сўровнома билан танлов савдолари ташкилотчиси — Жиззах вилояти қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш ҳудудий консалтинг марказига қуйидаги манзил бўйича мурожаат этиш мумкин.

Жиззах шаҳри, Ш.Рашидов кўчаси, 63-уй, 425-хона.

Тел/факс: 226-14-66.

Бир тўплам танлов ҳужжатларининг нархи — 60 000 сўм.

Таклифлар (оферталар) танлов савдолари ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда қабул қилинади.

Таклифлар (оферталар)ни танлов савдолари ташкилотчисига тақдим этишнинг охирги муддати — оферталар очилиш куни ва соатигача.

Танлов савдолари эълон матбуотда чоп этилганидан бошлаб 30 кундан кейин қуйидаги манзилда ўтказилади:

Жиззах шаҳри, Ш.Рашидов кўчаси, 64-уй (вилоят ҳокимлиги биноси), кичик мажлислар зали.

МУЛКЧИЛИК ШАКЛИДАН ҚАТЪИ НАЗАР, БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ ВА КОРХОНАЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ «ЯГОНА БУЮРТМАЧИ ХИЗМАТИ» ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ

ТАНЛОВ САВДОСИ ЎТКАЗИЛИШИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

Объектлар номи:
ЛОТ-1:

ЛОТ-1-1. «Фарғона вилояти, Фурқат тумани, Тилло-тепа қишлоғидаги 420 ўқувчи ўринли 29-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-2. «Фарғона вилояти, Тошлоқ тумани, Қипчоқариқ қишлоғидаги 360 ўқувчи ўринли 36-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-3. «Фарғона вилояти, Учкўприк тумани, Гиждон қишлоғидаги 624 ўқувчи ўринли 10-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-4. «Фарғона вилояти, Олтиариқ тумани, Янгиараб қишлоғидаги 740 ўқувчи ўринли 9-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-5. «Фарғона вилояти, Данғара тумани, Журғун қишлоғидаги 470 ўқувчи ўринли 10-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-6. «Фарғона вилояти, Бувайда тумани, Бачқир қишлоғидаги 522 ўқувчи ўринли 31-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-7. «Фарғона вилояти, Тошлоқ тумани, Варзак қишлоғидаги 320 ўқувчи ўринли 3-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-1-8. «Фарғона вилояти, Ёзёвон тумани, Мингчинор қишлоғидаги 240 ўқувчи ўринли 17-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2:

ЛОТ-2-1. «Фарғона вилояти, Марғилон шаҳар, 8-март кўчасидаги 844 ўқувчи ўринли 13-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-2. «Фарғона вилояти, Фарғона шаҳар, Бобур кўчасидаги 844 ўқувчи ўринли 6-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-3. «Фарғона вилояти, Фарғона шаҳар, Инженерная кўчасидаги 784 ўқувчи ўринли 9-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-4. «Фарғона вилояти, Фарғона шаҳар, У.Юсупов кўчасидаги 624 ўқувчи ўринли 19-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-5. «Фарғона вилояти, Бағдод тумани, Бағдод марказидаги 960 ўқувчи ўринли 1-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-6. «Фарғона вилояти, Бувайда тумани, Янгиҳаёт қишлоғидаги 420 ўқувчи ўринли 43-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-7. «Фарғона вилояти, Данғара тумани, Катта Турк қишлоғидаги 420 ўқувчи ўринли 6-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-2-8. «Фарғона вилояти, Охунбобоев тумани, Қораариқ қишлоғидаги 960 ўқувчи ўринли 1-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га

ЛОТ-3:

ЛОТ 3-1. «Фарғона вилояти, Қува тумани, Қашқар қишлоғидаги 330 ўқувчи ўринли 27-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-2. «Фарғона вилояти, Фарғона шаҳар, У.Юсупов кўчасидаги 624 ўқувчи ўринли 14-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-3. «Фарғона вилояти, Қува тумани, Ровот қишлоғидаги 422 ўқувчи ўринли 34-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-4. «Фарғона вилояти, Олтиариқ тумани, Янгиқўрғон қишлоғидаги 624 ўқувчи ўринли 36-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-5. «Фарғона вилояти, Марғилон шаҳар, А.Яссавий кўчасидаги 844 ўқувчи ўринли 3-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-6. «Фарғона вилояти, Учкўприк тумани, Турғоқ қишлоғидаги 784 ўқувчи ўринли 17-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-7. «Фарғона вилояти, Данғара тумани, Катта Турк қишлоғидаги 420 ўқувчи ўринли 6-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 3-8. «Фарғона вилояти, Фарғона шаҳар, Бобур кўчасидаги 844 ўқувчи ўринли 3-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ-4:

ЛОТ 4-1. «Фарғона вилояти, Ёзёвон марказидаги 844 ўқувчи ўринли 1-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-2. «Фарғона вилояти, Бағдод тумани, Чуринди қишлоғидаги 770 ўқувчи ўринли 25-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-3. «Фарғона вилояти, Бувайда тумани, Узумзор қишлоғидаги 320 ўқувчи ўринли 37-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-4. «Фарғона вилояти, Олтиариқ тумани, Полосон қишлоғидаги 834 ўқувчи ўринли махсус 2-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-5. «Фарғона вилояти, Данғара тумани, Қизилмушт қишлоғидаги 360 ўқувчи ўринли 18-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-6. «Фарғона вилояти, Ёзёвон тумани, Ёзёвон марказидаги 960 ўқувчи ўринли 3-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-7. «Фарғона вилояти, Охунбобоев тумани, Ўроқ-болға қишлоғидаги 536 ўқувчи ўринли 48-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

ЛОТ 4-8. «Фарғона вилояти, Фарғона тумани, Логон қишлоғидаги 522 ўқувчи ўринли 49-умумтаълим мактабини капитал таъмирлаш». «ҚМИ»га.

Муддати — 15.08.2009 йил.

Буюртмачи: Фарғона вилояти ҳокимлиги «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компанияси

Манзили: Фарғона шаҳар,
Қ.Раҳимов кўчаси, 2-а уй,
телефон: 224-24-33

Қурилиш-монтаж ишлари бюджетдан ташқари Мактаб таълимини ривожлантириш жамғармаси маблағи ҳисобидан молиялаштирилади.

Ташкилот ва корхоналар қуйидаги шартларга мос келишлари керак: етарли касбий ва техникавий малакага, объект қийматининг камида 20 фоиз миқдорида айланма маблағига (захирадаги қурилиш материаллари билан бирга) ёки бундай маблағларни тақдим қилишга банк кафолатномаси мавжудлиги, молиявий имкониятларга, ишчи кучи ресурсларига, шартнома тузишга лаёқатли юридик ҳуқуққа эга, ўхшаш объектларни қуриш бўйича тажрибаси борлиги, ишончли бўлишлари шарт.

Савдода қатнашиш ва танлов ҳужжатларига эга бўлиш учун сўровнома билан савдо ташкилотчиси — Фарғона вилоят қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш ҳудудий консалтинг марказига қуйидаги манзил бўйича:

Фарғона шаҳри, Қ.Раҳимов кўчаси, 2-а уй, (Фарғона вилоят «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компанияси биноси), телефон: 224-18-76, факс: 224-74-20 мурожаат қилишлари мумкин.

Танлов ҳужжатлари бир тўпламининг нархи — 60 000 сўм.

Таклифлар (оферталар) савдо ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда офертаналарни очиш куни ва вақтигача қабул қилинади.

Таклифлар очилиши матбуотда эълон чоп этилгандан бошлаб ўттиз кундан кейин юқорида кўрсатилган манзилда ўтказилади.

Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек туманидаги «BARAKA-TRUST» МЧЖ
ТУГАТИЛАДИ.
Даъво ва эътирозлар эълон чоп этилган кундан бошлаб 1 ой давомида қабул қилинади.

ҲАЁТ ЙЎЛИДА БИРИНЧИ МАСАЛА — МАКТАБ МАСАЛАСИДИР

Мана йигирма йилдирки, Марҳабо Абдулҳақова Сирғали туманидаги 284-мактабда тарих ва ҳуқуқ асослари фанидан ўқувчиларга сабоқ бериб келмоқда. Тажрибали муаллим ўз иш фаолиятида янги ўқитиш усулларидан фойдаланаётгани яхши натижалар бермоқда. У кўргазмали қуроллар, мавзуга оид материаллар ёрдамида дарсларни қизиқарли ўтишга эришмоқда. Бундан ташқари, Ўзбекистон тарихи давлат музейи ва бошқа жойларда ўтказилаётган ноанъанавий дарслар ўқувчилар билимини янада бойитмоқда.

— Ўқитувчилик — шарафли, масъулиятли касб, — дейди Марҳабо Абдулҳақова. — Бу соҳани танлаганимдан ҳеч қачон афсусланмайман. Ўқувчиларим ютуғини кўрсам, бошим осмонга етади. Чорак асрлик меҳнатларим муносиб тақдирланиб, 2002 йили — «Эл-юрт ҳурмати ордени» билан мукофотландим.

Шавкат Қаҳҳоров олган сурат.

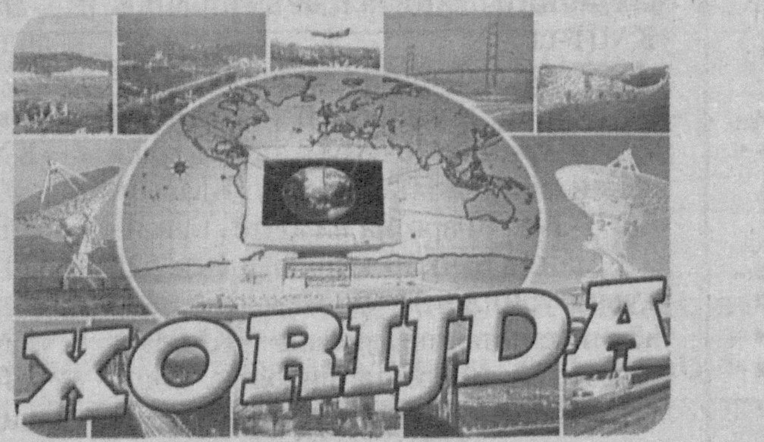

ҲАР УЧ ЗОБИТДАН БИРИ...

Россия ҳарбий ҳаво кучларида амалга ошириладиган ислоҳотлар доирасида зобитлар таркибининг 30 фоизи қисқартирилади.

Ҳарбий ҳаво кучлари бош қўмондони Александр Зелин берган баёнотга асосан «Интерфакс» АА бу ҳақда хабар тарқатди.

Бош қўмондон яна шуни қўшимча қилдики, ислоҳот ҳарбий ҳаво кучларининг 80 фоиздан ортиқ қисмларида амалга оширилади ва ҳарбий қисмларнинг 10 фоизи тугатилади.

Расмий маълумотларга қараганда, бугунги кунда ҲҲКнинг шахсий таркиби 200 минг кишидан иборат, шунинг 70 минги зобитлардир.

Аввал хабар қилингандики, қўшинлар бошқарувини ихчамлаштириш учун Қуролли кучлар таркибида хизмат қилаётган зобит ва генералларнинг 50 фоизи қисқартирилади (аттестациядан ўтолмаганлар).

Бундан ташқари, авиация бирлашмаси ва ҳарбий қисмлар ўрнига авиация базаси ва дивизияси, ҳаво ҳужумига қарши корпуси ўрнига ҳаво-космик мудофаа бригадаси ташкил этилади.

БИР ОЙДА 18700 КИШИ ишдан бўшатилди

2008 йил декабрь ойининг ўзида АҚШда 18700 нафар реклама ва медиаиндустрия ходимлари ишдан бўшатилган, дейилади «AdAge» нашри хабарида. 1,59 миллион киши хизмат қилувчи ушбу тармоқда 2007 йил декабрдан бери 65100 та ишчи ўрни қисқартирилган.

Таъкидлаш лозимки, медиаиндустрия тармоғининг фақат интернет-ОАВ ва онлайн медиакомпанияларидагина ўсиш суръати қайд этилган, яъни 800 та янги иш ўрни очилган ва бугунги кунда мазкур соҳада АҚШ бўйича 82200 киши фаолият олиб бормоқда. Бу 2002 йилдан бу ёғига энг юқори кўрсаткичдир.

Реклама ва маркетинг компанияларида эса 3,1 фоиз, яъни 24100 иш ўрни газеталарда 9,1 фоиз, радиостанцияларда 7,4 фоиз иш ўрни қисқартирилган.

ДАРОМАД КЕСКИН КАМАЙДИ

2008 йилнинг сўнгги чорагида «Майкрософт» корпорациясининг даромади кескин камайиб кетди. Шу боис унинг раҳбарияти молиявий муаммоларни бартараф этишга қаратилган янги дастур қабул қилди. Унга кўра, рекорд даражада кўп – беш минг иш ўрни қисқартириладиган бўляпти, деб хабар беради РАТА-ТАСС мухбири.

Мутахассисларнинг фикрича, ушбу лойиҳани амалга ошириш орқали «Майкрософт» бир неча миллиард АҚШ доллари миқдорида маблағ тежаш имконига эга бўлади.

Қинғир иш — келтирар ташвиш

ВАЛЮТАФУРУШЛАР

Юнусобод тумани 12-мавзедаги автобусларнинг охирги тўхташ бекати. Биров келаяпти, бошқаси кетаяпти. Фехруз Жўраев эса келаётганга ҳам, қайтаётганга ҳам «қармоқ» ташлайди:

— Доллар сотаман. Нархини келишамиз...

— Қанчадан бермоқчисиз, — сўрайди харидор.

— 1460 сўмдан, — жавоб берди Фехруз Жўраев.

Олувчи билан сотувчи бир тўхтамга келишишди. Фехруз Жўраев 2200 АҚШ долларини 3212000 сўмга сотаётган пайтда қўлга тушди. «Бу ишингиз тартибга зид», дея ҳужжат расмийлаштирилди. Хориж валютаси билан ноқонуний савдо-сотиқ қилганлиги учун Фехруз Жўраевга нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

Бектемир тумани Ж.Останов кўчаси «Файз Голден» кафеси ёнида ўтказилган тезкор тадбир жараёнида яна бир валютага оид жиноят фош этилди. Гап шундаки, Алишер Алиев билан Жаҳонгир Исмоилов 2000 АҚШ долларини 2.800.000 сўмга сотган вақтда далилий ашё билан қўлга олинди. Ноқонуний иш билан шуғулланганлар жазоланди.

Бахтиёр ҚОСИМОВ, СВОЖЖДЛҚК департаменти Бектемир туман бўлими бошлиғи.

ИСТЕЪМОЛГА ЯРОҚСИЗ

Узун туманилик Отабек Мамаюсупов хонадонидан 1149 шиша қўлбола спиртли ичимлик топилди

У дастлаб ўзига тегишли бўлган дўконда 60 шиша мутлақо истеъмолга яроқсиз бўлганароқни пуллади. Лекин кўп ўтмай унинг сири ошкор бўлди. Узун туман МХХ ва СВОЖЖДЛҚК департаменти ходимлари томонидан у бир шиша қўлболаароқни 1800 сўмга пуллаётганда қўлга олинди.

Ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари текшириш ўтказганда Отабек Мамаюсуповнинг уйидан яна 667 дона «Денов», 439 дона «Русская водка», 118 дона «Силвер», 105 дона «Русское застолье», 120 дона «Будем», жами 1149 шиша қўлбола ароқ топилган. Махсус лицензия ҳамда тегишли ҳужжатларсиз фаолият кўрсатаётган инсофсизнинг қинғир иши энг аввало ўзига ташвиш келтирди. Суд ҳукми билан у уч йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Равшан МУҲСИНОВ, Жиноят ишлари бўйича Узун туман суди раиси

БАРЧА ТУРДАГИ ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

АКАДЕМИК ЛИЦЕЙЛАР ҚУРИЛИШИ РЕСПУБЛИКА ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ

қуйидаги объект бўйича қайтадан танлов савдолари ўтказилишини
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

«Жиззах вилояти, Жиззах шаҳридаги 900 ўқувчи ўринли академик лицей 125 ўринли ётоқхонаси қурилишининг қолган иш ҳажмлари (қурилиши тугалланмаган объект базасида) — калити билан».

Ишларни тугаллаш муддати: 2009 йил 1 августгача.

Буюртмачи манзили: Тошкент шаҳри, Саидова кўчаси, 76-уй.

Телефон/факс: (8371) 227-11-84.

Ишларни молиялаштириш давлат бюжети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Танлов савдоларида иштирок этадиган ташкилотлар қуйидаги шартларга жавоб беришлари керак: танлов савдолари предметининг 20 фоизи миқдоридаги айланма маблағларига ёки кўрсатиб ўтилган маблағларни беришга банк кафолатномасига, ишлаб чиқариш базалари, ишларни бажариш учун зарур бўлган меҳнат ресурслари ва мутахассисларга, етарли касбий ва техникавий малакага, молиявий имкониятларга, шартнома тузиш юзасидан фуқаролик-муомала ҳуқуқий лаёқат ва ваколатларига эга, ўхшаш иншоотларни қуриш бўйича тажрибали ва ишончли бўлишлари шарт.

*Танлов савдоларида қатнашиш ва танлов ҳужжатларини олиш учун сўровнома билан танлов савдолари ташкилотчиси — **Жиззах вилояти қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш ҳудудий консалтинг марказига** қуйидаги манзил бўйича мурожаат этиш мумкин:*

Жиззах шаҳри, Ш.Рашидов кўчаси, 63-уй, 426-хона. Тел/факс: 226-14-66.

Бир тўплам танлов ҳужжатларининг нархи — 60 000 сўм.

Таклифлар (оферталар)ни танлов савдолари ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда қабул қилинади.

Таклифлар (оферталар)ни танлов савдолари ташкилотчисига тақдим этишнинг охирги муддати — оферталар очилиш куни ва соатигача.

Танлов савдолари эълон матбуотда чоп этилгандан бошлаб 15 кундан кейин буюртмачининг манзилида ўтказилади.

ЭЪЛОН

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант лавозимларга танлов (конкурс) эълон қилади:

1. *Сиёсатшунослик кафедраси,* доцент, 1 ўрин.
2. *Жанубий Осиё тиллари кафедраси,* доцент, 1 ўрин.
3. *Туркиёт кафедраси,* доцент, 1 ўрин.
4. *Эрон-афғон филологияси кафедраси,* ўқитувчи, 1 ўрин.
5. *Халқаро муносабатлар кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
6. *Инглиз тили кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
7. *Немис тили кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
8. *Араб тили кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
9. *Яқин ва Ўрта Шарқ минтақаси иқтисоди ва мамлакатшунослиги кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин; ўқитувчи, 1 ўрин.
10. *Хорижий мамлакатлар тарихи кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
11. *Марказий Осиё халқлари тарихи кафедраси,* катта ўқитувчи, 1 ўрин.
12. *Ғарбий Европа тиллари кафедраси,* ўқитувчи, 1 ўрин.

Ҳужжатлар эълон чиққан кундан эътиборан бир ой ичида топширилиши лозим.

ҲУЖЖАТЛАР:

1. Ректор номига ариза.
2. Шахсий варақа (рангли фотосурат билан).
3. Диплом (аттестат) нусхалари: олий маълумот, илмий даражаси ва илмий унвони ҳақида диплом, малака ошириш сертификатлари.
4. Илмий ва илмий услубий ишлар рўйхати.

100060, Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз (собиқ Лоҳутий) кўчаси, 25.

Тел: 233-45-21, 233-44-36.

Ўзбекистон ХДП Яккасарой туман кенгаши «Ўзпахтасаноат» уюшмаси бошқаруви раиси, партия фаоли Фарҳод Омоновга онаси
ШАРОФАТ аянинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Paxta tozalash IIChB» ОАЖ жамоаси «Ўзпахтасаноат» уюшмаси бошқарувининг раиси Фарҳод Омоновга волидаи муҳтарамаси
ШАРОФАТ аянинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

МУЛКЧИЛИК ШАКЛИДАН ҚАТЪИ НАЗАР, БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ ВА КОРХОНАЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ЭЪЛОН

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ «ЯГОНА БУЮРТМАЧИ ХИЗМАТИ» ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ

ҚУЙИДАГИ ИНШООТЛАРНИ МУКАММАЛ ТАЪМИРЛАШ УЧУН ПУДРАТЧИ ТАШКИЛОТЛАРНИ ТАНЛАШ БЎЙИЧА ОЧИҚ ТАНЛОВ САВДОЛАРИ ЎТКАЗИЛИШИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

Лот 1-1. Жарқўрғон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 10-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 1-2. Жарқўрғон туманидаги 480 ўқувчи ўринли 18-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 1-3. Жарқўрғон туманидаги 420 ўқувчи ўринли 20-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 1-4. Жарқўрғон туманидаги 420 ўқувчи ўринли 30-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 1-5. Жарқўрғон туманидаги 420 ўқувчи ўринли 38-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 2-1. Термиз шаҳридаги 624 ўқувчи ўринли 6-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 2-2. Термиз шаҳридаги 1174 ўқувчи ўринли 13-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 2-3. Термиз шаҳридаги 240 ўқувчи ўринли 19-мактаб-интернат биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 2-4. Термиз туманидаги 624 ўқувчи ўринли 11-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 2-5. Термиз туманидаги 320 ўқувчи ўринли 15-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 3-1. Қумқўрғон туманидаги 724 ўқувчи ўринли 3-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 3-2. Қумқўрғон туманидаги 834 ўқувчи ўринли 5-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 3-3. Қумқўрғон туманидаги 680 ўқувчи ўринли 6-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 3-4. Қумқўрғон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 9-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 3-5. Қумқўрғон туманидаги 624 ўқувчи ўринли 13-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 4-1. Қумқўрғон туманидаги 640 ўқувчи ўринли 24-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 4-2. Қумқўрғон туманидаги 720 ўқувчи ўринли 50-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 4-3. Шеробод туманидаги 834 ўқувчи ўринли 1-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 4-4. Шеробод туманидаги 340 ўқувчи ўринли 20-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 4-5. Сариосиё туманидаги 400 ўқувчи ўринли 1-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 5-1. Сариосиё туманидаги 920 ўқувчи ўринли 2-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 5-2. Сариосиё туманидаги 624 ўқувчи ўринли 47-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 5-3. Бойсун туманидаги 422 ўқувчи ўринли 13-мактаб-интернат биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 5-4. Бойсун туманидаги 422 ўқувчи ўринли 33-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 5-5. Жарқўрғон туманидаги 480 ўқувчи ўринли 8-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 6-1. Қизириқ туманидаги 320 ўқувчи ўринли 3-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 6-2. Қизириқ туманидаги 424 ўқувчи ўринли 12-мактаб-интернат биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 6-3. Қизириқ туманидаги 240 ўқувчи ўринли 12-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 6-4. Қизириқ туманидаги 422 ўқувчи ўринли 30-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Лот 6-5. Шеробод туманидаги 420 ўқувчи ўринли 19-мактаб биносини мукаммал таъмирлаш.

Иншоотларнинг қурилиш муддати — 2009 йил 1 август.

Буюртмачи: Сурхондарё вилояти ҳокимлиги «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компанияси.

Манзили: Термиз шаҳри, А.Бакуменко кўчаси, 5-уй.
Тел/факс: (8-376) 222-49-71, 222-49-80, 222-49-85.

Иншоотларнинг қурилиш ишларини молиялаштириш Сурхондарё вилоят ҳокимлигининг «Ягона буюртмачи хизмати» инжиниринг компаниясига ажратилган Республика мактаб таълимини ривожлантириш жамғармаси маблағи ҳисобидан амалга оширилади.

Танлов савдоларида қатнашиш учун талабгорлар қуйидаги шартларга жавоб беришлари керак: танлов савдолари предметининг 20 фоизи миқдоридаги айланма маблағларнинг ёки кўрсатиб ўтилган маблағларни беришга банк кафолатномасига, ишлар (хизматлар)ни бажариш учун зарур бўлган меҳнат ресурсларига ва мутахассисларнинг мавжудлигига, етарли касбий ва техникавий малака, молиявий имкониятларга, шартнома тузиш юзасидан фуқаролик муомала ҳуқуқий лаёқат ва ваколатларга эга, тажрибали ва ишончли бўлишлари шарт.

Савдода қатнашиш ва танлов ҳужжатларига эга бўлиш учун сўровнома билан савдо ташкилотчиси — «Ўздаврахитектқурилиш» қўмитасининг қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш Сурхондарё вилояти ҳудудий консалтинг марказига қуйидаги манзил бўйича мурожаат этиш мумкин:

Термиз шаҳар, Амир Темур кўчаси, 69-уй,
Телефон/факс: (8-376) 222-44-73, 222-44-76.

Бир тўплам танлов ҳужжатларининг нархи – 60 000 сўм.

Таклифлар (оферталар)ни савдо ташкилотчисига тақдим этишнинг охирги муддати — оферталар очилиши куни ва соати.

Таклифлар (оферталар) очилиши матбуотда чоп этилгандан бошлаб 30 кундан кейин қуйидаги манзилда: **Термиз шаҳри, Амир Темур кўчаси, 69-уйда** ўтказилади.

BOSH MUHARRIR:
Safar OSTONOV

TAHRIR HAY`ATI:
Abdulla ORIPOV
Latif G`ULOMOV
Asliddin RUSTAMOV
Bobir ALIMOV
Sharbat ABDULLAYEVA
Feruz NAZIROV
Murodulla ABDULLAYEV
Ulug`bek MUSTAFOYEV
Tat`yana KISTANOVA
(Bosh muharrir o`rinbosari)
G`affor HOTAMOV
(Bosh muharrir o`rinbosari)
Muslihiddin MUHIDDINOV
Nomoz SA`DULLAYEV
Svetlana GERASIMOVA
Andrey KUSTOV
Ochilboy RAMATOV
Saidahmad RAHIMOV

MUASSIS:
O`ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASI MARKAZIY KENGASHI

BO`LIMLAR:
Partiya hayoti 233-10-13
Madaniyat va sport 233-69-45, (Tel. Faks) 233-21-43
Ijtimoiy hayot va iqtisodiyot 233-20-36, 233-44-55
Jamoatchilik bilan aloqalar va huquqiy targ`ibot 233-12-56
Mas`ul kotib 233-72-83, 236-55-17
Reklama va e`lonlar 233-38-55, 233-47-80

VILOYAT MUXBIRLARI:
Andijonda — 25-32-70
Buxoroda — 222-10-92
Gulistonda — 25-22-32
Jizzaxda — 5-49-85
Navoiyda — 223-83-73
Namanganda — 6-43-43
Nukusda — 222-70-15
Samarqandda — 35-20-54
Urganchda — 226-51-35
Farg`onada — 26-43-62
Denovda — 8-37641-23-780

MANZILIMIZ:
100000, TOSHKENT, MATBUOTCHILAR KO`CHASI, 32-UY.
e-mail: info@uzbekistonovozi.uz
e-mail: uzbovozi@mail.ru

Navbatchi: Shohaydar MIRHABIBOV

Gazeta «O`zbekiston ovozi»ning kompyuter markazida terildi va sahifalandi.
Sahifalovchi-dasturchi: Sobirjon TUNG`ATOV

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko`chasi, 41-uy.

Gazeta O`zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0006-raqam bilan 2007 yil 11 yanvarda ro`yxatga olingan.
Gazeta ofset usulida, A-2 formatida bosildi. Hajmi 2 bosma taboq.
Gazeta seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi.
«O`zbekiston ovozi» materiallarini ko`chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Г — 149
17094 nusxada bosildi
t — Tijorat materiallari
ISSN 2010-7633
O`zA yakuni — 22.20
Topshirilgan vaqti — 00.50
1 2 3 4 5 6 7 8
Sotuvda erkin narxda